

धनगढीमाई नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, २०८१

नगर सभाका सदस्यज्यूहरू,

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार देशमा संघीय प्रदेश र स्थानीय सरकार गरी तिन तहको सरकार क्रियाशिल रहेको छ। तिन तहको सरकार मध्ये धनगढीमाई नगरपालिका पनि एउटा स्थानीय सरकारको रूपमा २०७४ साल देखि क्रियाशिल रहदै आएको छ।

- (क) नगरवासीहरूको विकासको आकांक्षाहरूलाई मूर्तरूप दिने प्रयासमा कार्यान्वयन योग्य योजना, नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी नागरिकले अपेक्षा गरेको नतिजा दिन यो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित छु। यस धनगढीमाई नगरपालिकालाई समृद्धिको शिखरमा पुर्याउने काम आफैमा चुनौतिपूर्ण भएतापनि नव निर्माणको यस घडीमा एउटा ऐतिहासिक अवसरको रूपमा लिएर अगाडि बढ्नु हाम्रो पहिलो प्राथमिकता हुने कुरामा विश्वस्त पार्न चाहन्छु। यस गरिमामय क्षणमा इतिहास देखि संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापनार्थ सम्म सहादत्त प्राप्त गर्ने सबै ज्ञात अज्ञात आदरणीय शहिदहरू प्रति म भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै विभिन्न आन्दोलनहरूको क्रममा घाइते भएका र बेपत्ता भएका नागरिकहरू प्रति सम्मान व्यक्त गर्न चाहन्छु।
- (ख) प्राविधिक दृष्टिले उपयुक्त, सामाजिक रूपमा सन्तुलित एवं राजनैतिक रूपमा स्वीकार्य विकास प्राप्तिमा लागि समन्वय कायम गर्दै विकासका साझा गन्तव्य/प्राथमिकता चयन गर्नुपर्ने विशिष्ट अवस्था, लामो राजनीतिक रिक्तता पछि नयाँ संरचना अन्तर्गत काम गर्नु पर्दाको अनुभवको कमी, जनप्रतिनिधिहरू नगरपालिकामा बहाल भइसकेपछि नगरवासीहरूको सन्तुलित विकास एवं सेवा प्राप्ति प्रतिको बढ्दो अपेक्षाको सम्बोधन, सिमित आन्तरिक श्रोत र संघीय अनुदानमा निर्भर विकास कार्यहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने पृष्ठभूमिमा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभामा प्रस्तुत गर्न गइरहेकी छु।
- (ग) पूर्व पश्चिम लोकमार्गले झन्डै वीचबाट पहुँच दिएको, अधिकांश समथर भू-भाग तथा चुरे/पहाडको समेत अवस्थिति रहेको, ऐतिहासिक, भौगोलिक, सांस्कृतिक, धार्मिक, पर्यटकीय, कृषिजन्य सम्पदाका कारण यस नगरपालिकामा विकासका अवसरहरूको प्रचुर सामर्थ्य रहेको छ। नगरपालिका क्रमशः शहरीकरण हुँदै गएको, सहकारी मार्फत खेती एवं उन्नत प्रविधि सहितको कृषि/पशुका कार्यक्रमहरूबाट प्राप्त हुने प्रतिफल, ग्राभेल/खनिजबाट प्राप्त हुने निर्माण सामग्री/राजश्व तथा यिनको उपयोगबाट हासिल हुने समृद्धिको संभावना समेतलाई आगामी नीति तथा कार्यक्रमले विकासको मार्गको रूपमा ग्रहण गरेको छ। नगरपालिकाको समग्र विकास सम्भावनाको खोजी र उपयुक्त कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनबाट प्राप्त हुने मूर्त उपलब्धीहरूबाट जनताले महशुस गर्ने समृद्धिको बाटोलाई प्राप्त गर्न आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि “समृद्ध धनगढीमाई नगरपालिका हाम्रो शान, पूर्ण सरसफाईयुक्त नगरपालिका हाम्रो अभियान” भन्ने नारालाई यस नगरपालिकाको विकासको मुलमर्म तय गरिएको जानकारी समेत यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

- (घ) आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दाको अवस्थामा धनगढीमाई नगरपालिकाको आन्तरिक आय, नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण, शसर्त, समपूरक र विशेष अनुदान, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण, समपूरक र विशेष अनुदानमा उल्लेखनीय बढोत्तरी नभएको अवस्था, आन्तरिक श्रोत तथा राजस्व बाँडफाँड लगायतका श्रोतहरूमा अपेक्षा गरे अनुरूप वृद्धि नहुँदा स्रोतको कमी हुन गएको छ।
- (ङ) स्थानीय सरकारको दोश्रो कार्यकालको निर्वाचन, २०७९ साल वैशाख ३० गते सम्पन्न भएपछि यो दोश्रो कार्यकालको तेस्रो अधिवेशन सुरु हुदैछ। निर्वाचित भई नगरको समृद्धिका पहिलो कार्यकालमा जनअपेक्षा पूरा गर्ने नगरको विकासका धेरै आयामहरूमा मूर्त उपलब्धीहरू प्राप्त भएका छन्। यस क्रममा यस पुर्व ११ वटा नगरसभा सम्पन्न भई आवश्यक कानूनहरूको निर्माण, कार्यपालिका बैठकबाट विभिन्न कार्यविधि/निर्देशिकाहरूको तर्जुमा, सूचना प्रविधिद्वारा सेवा केन्द्रहरूको सञ्जालीकरण, बाटो स्तरोन्नति तथा ट्रयाक ओपन, प्रमुख प्रशासकीय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भई सकेको छ, हरेक वडामा स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको, नयनपुर स्वास्थ्य चौकी अस्पतालमा स्तरोन्नति, नयनपुर अस्पतालको भवन कार्य भईरहेको र प्रमुख प्रशासकीय भवनको कार्य सम्पन्न भईसकेको छ, आकस्मिक कक्षको सुरुआत, मालपोत भवन निर्माणको लागि जग्गा व्यवस्थापन र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्य सम्पन्न भएको, निर्मल लामा कभर्ड हल निर्माण सम्पन्न भई सकेको छ। धनगढी प्राकृतिक अस्पताल सञ्चालन, व्यक्तिगत घटना दर्ता Online प्रणालीमा आवद्ध, Municipal Digital Profile तयारी, मालपोत तथा राजस्व Online प्रणालीमा आवद्ध, हालको प्रशासकीय भवनको भौतिक क्षमता अभिवृद्धि, खानेपानी आयोजना कार्यान्वयन, गैर-सरकारी संस्थासंग सहकार्य, सरसफाई कार्यक्रम, मधेश प्रदेशको पहिलो सुरक्षित खानेपानी गाँउ घोषणा भएको, पर्यटन पूर्वाधार तयारी, तटबन्ध/बाँध निर्माण, करार खेती, नगरपालिकाभरीका भूमिहीन दलित/सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूको लगत संकलन गरी वडा नं.१३ मा भूमिहीन दलित/सुकुम्बासीहरूलाई जग्गा धनी पुर्जा वितरण गरी मधेश प्रदेशमै पहिलो पालिकाको रूपमा स्थापित भएको जस्ता उल्लेखनीय उपलब्धीहरू हासिल भएका छन्।
- (च) धनगढीमाई नगरपालिका लोकतन्त्रका न्यूनतम आधारभूत मूल्य मान्यता, बहुलवादी खुला समाज, मानव अधिकार, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै विधिको शासनप्रति पूर्ण प्रतिवद्ध छ, लोकतन्त्रलाई सामाजिक जीवन पद्धतिका रूपमा स्थापित गर्ने कुरामा नगरपालिका हरपल प्रयत्नशील छ। वर्तमान समयमा शासकीय व्यवस्थामा आएको परिवर्तनको अनुभूति सबै नगरवासीले गर्न सक्नु भन्नेमा हामिहरू अत्यन्त सचेत छौं।
- (छ) धनगढीमाई नगरपालिकाको तीव्र आर्थिक विकास गर्नु आजको हाम्रो आवश्यकता हो। स्वाधिन, आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्दै सामाजिक न्याय सहितको दीगो र फराकिलो आर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने हाम्रो प्रस्थान बिन्दु हो। धनगढीमाई नगरपालिका सहित मूलुकको समृद्धिमा योगदान पुर्याई संघीय सरकारको मूल लक्ष्य "समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली" लाई साकार पार्दै समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माणमा योगदान पुर्याउनु हाम्रो लक्ष्य हो।
- (ज) नगरपालिका भित्र गर्नु पर्ने बाँकी महत्वपूर्ण विकास निर्माण तथा सामाजिक विकासका कामहरू हाल सम्मको नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनको मूल्याङ्कन गरी सोबाट प्राप्त पृष्ठपोषणका आधारमा सम्पन्न गरिने प्रतिवद्धता समेत यस सम्मानित सभा समक्ष व्यक्त गर्न चाहन्छु।

(झ) धनगढीमाई नगरपालिकाको नगर सभाको १२औं अधिवेशनले पारित गर्ने नीति तथा कार्यक्रमलाई नगरपालिकाको आगामी आ.व.२०८१।८२ को बजेट माफत सम्बोधन गरीनेछ। नगरपालिकाको बजेटले सम्बोधन गर्न नसकिने ठुला योजनाहरू संघ तथा प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी सम्पन्न गर्ने लक्ष्य लिईने छ। साथै निर्माण भई रहेका र निर्माणको चरणमा प्रवेश गरि सकेका योजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी अधुरा योजनाहरूलाई पूरा गर्ने तर्फ विशेष ध्यान दिइ बजेट निर्माण गरिनेछ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को धनगढीमाई नगरपालिकाको वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयनको लक्ष्य र प्रगतिको संक्षिप्त समीक्षा गर्न अनुमति चाहन्छु।

१. आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को वार्षिक कार्यक्रमको समीक्षा

आज २०८१ साल असार ७ गते नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दा चालू आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को असार ६ गते सम्मको अवधिलाई आधार मानी भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिहरू प्रस्तुत गरिएको छ। चालू आर्थिक वर्षको बाँकी अवधिको भौतिक तथा वित्तीय प्रगतिहरू वार्षिक प्रगति समीक्षा गरी आ.व.२०८१।८२ को पहिलो चौमासिक भित्र प्रस्तुत गरिने व्यहोरा अनुरोध गर्दछु। आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को यस अवधिमा धनगढीमाई नगरपालिकामा मुख्यतः खानेपानी तथा सिँचाइका लागि डिप बोरिङ तथा स्यालो ट्युबवेल जडान कार्य, सडक ग्राभेल तथा झोलुङ्गे पूल निर्माण, कल्भर्ट निर्माण, सडक ट्रयाक खोल्ने, विद्युतीकरण, नागरिक स्वास्थ्य सेवा, कृषि तथा पशुपन्छी विकास/प्रसार, सूचना प्रविधिको विकास र संजालीकरण, लक्षित वर्गको सशक्तीकरण सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन्।

१.१ पूर्वाधार निर्माण

१.१.१ सडक

सडक कालोपत्र गर्ने तर्फ वडा नं.३ र ५ सडक कालोपत्रे गर्ने कार्यक्रम १.५ कि.मि. कार्य सम्पन्न भएको छ। त्यसै गरी बाँकी काम पनि अघि बढिरहेको छ। RCC गर्ने तर्फ वडा नं. १,२,३,४,७,११ र १३ मा जम्मा ४०० मिटर सडक बनेको छ। सडक ग्राभेलिड तर्फ सबै वडा भरी ग्राभेल तथा मर्मत सम्भार कार्य गरी ८ कि.मि. सडक स्तरोन्नती भएको छ। नयाँ ट्रयाक/माटो सडक निर्माण तर्फ ३.५ कि.मि. सडक निर्माण भएको छ। साथै धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.८ चियावारीमा स्थापना भएको औद्योगिकग्रामको क्षेत्र भित्र खेल मैदान तयार भएको छ। पूर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखालाई आवश्यक उपकरणहरूको व्यवस्था गरी आधुनीकरण गरिने छ।

१.१.२ पुल/कल्भर्ट/कजवे

कल्भर्ट निर्माण तर्फ वडा नं.६ मा १, वडा नं.११ मा १, वडा नं.१२ मा २ र वडा नं.१४ मा २ कल्भर्ट निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। साथै वडा नं.३, १० र १३ मा नाला निर्माण कार्य भई रहेको छ।

१.१.३ भवन निर्माण

नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय भवन (Main Administrative Building) निर्माणको कार्य सम्पन्न भएकोको छ। आधारभूत स्वास्थ्य अस्पताल १५ वेडको निर्माणको प्रकृत्यामा रहेको छ। विद्यालय भवन निर्माण तर्फ मा.वि. तिनकोनी र मा.वि. बेतहा भवानीपुरमा भवन निर्माण कार्य भईरहेको छ। तराई मधेश समृद्धि कार्यक्रम अन्तर्गत वडा नं.१३मा मुसहर बस्तीको ३ वटा भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।

१.१.४ झोलुङ्गे पूल

वडा नं.१२ को खुट्टी खोलामा झोलुङ्गे पूल निर्माण कार्य भईरहेको छ।

१.१.५ खानेपानी तथा सरसफाई

१. UNICEF खानेपानी तथा सरसफाई वडा नं.१३ मा ३ वटा, वडा नं.१४ मा १ वटा खानेपानि सम्पन्न भएको छ। नगर स्तरीय WASH Plan लाई कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ।
२. School WASH Program अन्तर्गत यस धनगढीमाई नगरपालिकाको ७ वटा विद्यालयहरूमा UNICEF नेपालको आर्थिक सहयोग उदार स्वमसेवक (NCV) को प्राविधिक सहयोग रतौली युवा क्लव (RYC) द्वारा सञ्चालित विद्यालय खानेपानि सरसफाई तथा स्वच्छता कार्यक्रम अन्तर्गत खानेपानी र सरसफाई पूर्वाधार विकास तथा मर्मत सम्भार कार्य श्री ज.मा.वि. वेतहा भवानीपुर, वडा नं.२, श्री ज.मा.वि.तिनकोनी (प्राविधिक) वडा नं.५, श्री तु.स.डो.मा.वि. वडा नं.१२, श्री आधारभुत विद्यालय कैलाशपुर भर्लेनी, वडा नं.१३, श्री ज.आ.वि.फुलकहाकट्टी, वडा नं.७, श्री आधारभुत विद्यालय, चियावारी, वडा नं.८ र श्री आधारभुत विद्यालय लक्ष्मपुर डावर, वडा नं.१३मा कार्यक्रम सम्पन्न भएकोछ। साथै नगरपालिका क्षेत्र भित्र अपाङ्गता भएका शौचालय जम्मा १६ वटा र २०० वटा शौचालयको सामान खरीद भईसकेको र आवश्यकतानुसार निर्माण कार्य भई रहेको छ,
३. खानेपानी, सिचाई, इनार निर्माण र मर्मत तथा मोटर जडान कार्य सबै वडाहरूमा भईरहेको छ।

१.१.६ उर्जा

विद्युतीकरण तर्फ नगरपालिकाको विभिन्न वडाहरूमा कृषि विद्युतीकरण भएको छ। साथै सडक वत्ति तर्फ वडा नं.४,८,९,१० र ११ सम्ममा सडक वत्ति जडान भएको छ। नगरपालिकाको वडा नं.१४मा विपन्नहरूलाई व्याट्री सहितको सोलार वती वितरण गरिएको छ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म सामाजिक क्षेत्र तर्फको कार्यक्रममा भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.२ सामाजिक विकास

१.२.१ शिक्षा

"पहिले शिक्षा अनि अरु विकास" भन्ने योजना सहित नगरमा "बालबालिका संग मेयर कार्यक्रम" सञ्चालन गरी विद्यालयमा रहेका वास्तविक समस्याहरूको अध्ययन गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ। साथै नेपालकै एक मात्र डिप्लोमा ईन योग एण्ड नेचुरोपेथी ३ वर्षे कार्यक्रमको तेस्रो वर्षको पठनपाठन संचालनमा रहेको र सो कार्यक्रम अध्ययनका लागि प्रत्येक वडाको तर्फबाट १/१ जना विधार्थीलाई ५०% वडा छात्रवृती, नगरपालिकाका तर्फबाट सामुदायिक विद्यालयबाट उच्चतम अङ्क ल्याई उत्तिर्ण १ जना छात्र र १ जना छात्रालाई १००% छात्रवृती प्रदान गरिनेछ। सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माणलाई आ.वि. र मा.वि./नि.मा.वि./प्रा.वि. तहसम्म क्रमशः निरन्तरता दिईएको छ। (६ वटा मा.वि.हरूमा र ४ वटा आ.वि.हरू २ कोठे भवन देखि १४ कोठे भवनसम्म निर्माण सम्पन्न भएको छ। आधारभूत कक्षा १ देखि कक्षा ८ सम्म संचालित सामुदायिक विद्यालयलाई मा.वि. तहमा स्तरोन्ती गरिएको छ र मा.वि. संचालितलाई कक्षा ११ मा स्तोरन्नती गरिएको छ। विद्यालयहरूमा नपुग शिक्षक दरबन्दीलाई शिक्षण अनुदान मार्फत पुरा गर्ने प्रयास गरिएको छ। नगरपालिकाले आफ्नो श्रोत साधनबाट अर्धवार्षिक/वार्षिक परीक्षा संचालन गरिएको साथै नगर शैक्षिक क्यालेन्डर निर्माण गरी सामुदायिक शिक्षा सवलीकरणको प्रयास गरिएको छ। किशोरीहरूको लागि हरेक मा.वि./नि.मा.वि.हरूमा सेनिटरी प्याड व्यवस्थापन गरिएको छ।

विद्यालयहरूलाई ICT साधनी विनाउन विद्युत पहुँच भएका विद्यालयहरूमा ICT साधनी वितरण गरिएको छ। दलित बालबालिकाहरूलाई शिक्षामा पहुँच पुऱ्याउन अतिरिक्त टयूसन कक्षा कार्यक्रम संचालन गरिएको छ। निःशुल्क पाठ्यपुस्तक, छात्रवृत्ती तथा विभिन्न विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापत अनुदान सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्रदान गरिएको छ। नगरपालिकामा रहेका धार्मिक विद्यालयहरू (मदरसा, गुम्बा) लाई मूलधारमा ल्याईएको छ। संस्थागत विद्यालयहरूका प्रमुखहरू सँग छलफल अन्तर्क्रिया गरी नगर शिक्षालाई सफलीभूत पार्ने प्रयास गरिएको छ। विद्यालयहरूका बालकक्षालाई व्यवस्थित बनाउने प्रयास गरिएको छ। सार्वजानिक शिक्षा सवलीकरण ध्येयका साथ कार्यक्रमहरू अगाडी बढाईएको छ। स्वास्थ्य सामाग्री र प्राथमिक उपचार वाक्स औषधि सहित सबै विद्यालयहरूमा प्रदान गरिएको छ। "पहिले शिक्षा अनि अरु विकास" भन्ने योजनाका साथ, विद्यालयहरूमा बाल मनोपरामर्स कार्यक्रम, किशोरी/बाल समूह तथा विद्यालय सरसफाई, सौचालय निर्माण साथै स्वच्छता अभियान अघि बढाईएको छ। सामुदायिक विद्यालयहरूमा Digital Literacy कार्यक्रमका साथै हरेक विद्यालयमा कम्पाउन्ड पर्खाल ल्याउने कार्य अघि बढेको छ। सामुदायिक विद्यालयहरूमा जस्ता पाताको छानो विस्थापित गरी छत ढलान कार्यले तिव्रता पाएको छ, त्यसै अनुरूप ६ वटा मा.वि.हरू र ४ वटा आ.वि.हरूमा ४ कोठे भवन देखि ८ कोठे भवनहरू निर्माण भई रहेको छ।

१.२.२ सामाजिक सुरक्षा तथा घटना दर्ता सुदृढीकरण

१. सामाजिक सुरक्षा भत्ता अन्तर्गत जेष्ठ नागरिक, विधुवा, अपाङ्गता र बालबालिकाहरूलाई प्रथम, दोस्रो, तेस्रो त्रैमासिक बापतको सामाजिक सुरक्षा रकम बैंक मार्फत वितरण गरिएको छ। साथै बैंक र वडा कार्यलयहरूको समन्वयमा वडाबाटै सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्य भईरहेको छ। चौथो त्रैमासिकको सामाजिक सुरक्षा भत्ता निकासको प्रकृत्यामा रहेको छ। हाल सम्म यस कार्यक्रमबाट नगर भित्रका ९१७९ जना लाभग्राहीहरू यस कार्यक्रमबाट लाभान्वित भएका छुं,
२. नगरपालिकाको सबै वडाको विगत देखि हाल सम्मको सम्पूर्ण व्यक्तिगत घटना दर्ताको किताब Digitization's गर्न कार्य सम्पन्न भई सकेको छ,
३. चालू आ.व.२०८०।०८१ देखि अनिवार्य रुपमा बालपोषण तथा सामाजिक सुरक्षा भत्ता *VERSP System* बाट उपलब्ध *Forward* को प्रयोग गरी (*EFT*) विधिबाट भत्ता वितरण गरिदैछ,
५. आ.व.२०८०।८१ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरू मध्ये ७८८३ (सात हजार आठ सय त्रियासी) जना लाभग्राहीहरूको परिचय पत्र नवीकरण गरिएको छ,
६. आ.व.२०८०।८१ मा जन्म दर्ता १३०९, मृत्यु दर्ता ५२५, सम्बन्ध विच्छेद ७, विवाह ५९१, बसाई सरि आएको परिवार संख्या १२१, सदस्य संख्या ४३६ बसाई सरी गएको परिवार संख्या ७२ सदस्य संख्या २३६ कूल घटना दर्ता २६२३ मा भएको छ,
७. "मुख्यमन्त्री बेटी पढाउ, बेटी बचाउ कार्यक्रम" अन्तर्गत आ.व.२०८०।८१ मा वडा नं.१ देखि १४ सम्मा जम्मा ५१ जना छोरीहरूको मुदती बचत खाताको लागि निवेदन दर्ता भई सकेको छ।

१.२.३ स्वास्थ्य

१. नगरपालिकामा २ एउटा अस्पताल (प्राकृतिक/नयनपुर), ५ वटा स्वास्थ्य चौकी, १ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र र एउटा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र रहेका छन्। यस अवधिमा Municipal Health Situation Report प्रकाशित भएको छ। साथै नगरपालिकाको Health Sector Fact Sheet समेत तयार भएको छ। नेपाल सरकारको राष्ट्रिय अभियान अन्तर्गत ७४९५ जना बालबालिकालाई Vitamin 'A' खुवाउने कार्यक्रम रहेकोमा ७४०० जना बालबालिकाहरूलाई Vitamin 'A' खुवाईएकोले यस तर्फ ९९ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ।

२. नगरपालिकाको वडा नयनपुर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ बेडको अस्पतालमा स्तरोन्नती गरी चिकित्सक समेतको व्यवस्थामा संचालन गरिएको छ। सबै ८ वटै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति गठन गरिएका छन्। ६ वटा स्वास्थ्य संस्थामा न्यूनतम सेवा मापदण्ड (Minimum Service Standard) लागू गरिएको छ।
३. सबै स्वास्थ्य संस्थामा Computer जडान हुनुका साथै सबै स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई HMIS e-Reporting तालिम प्रदान गरिएको छ। साथै आ.व.२०८०।८१ को प्रत्येक महिनामा कडा रोग भएका प्रति विरामीहरूलाई उपचार खर्च वापत रु.५०००।- हजारका दरले ५३ जनालाई दिइएको छ।
४. सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा नागरिक वडा-पत्र, न्यूनतम सेवा मापदण्डको प्रगतिको फ्लेक्स, सूचकहरूको प्रगतिको विवरणको फ्लेक्स, निःशुल्क औषधीहरूको List को फ्लेक्स राखिएको छ। साथै घुम्ती शिविरमा ४१ जनाले मिनिल्याप सेवा दिइएका छन्।
५. वर्थिङ्ग सेन्टर नयनपुर अस्पतालमा १८० र विष्णुपुरकट्टी स्वास्थ्य चौकीमा ३५ जना गरी जम्मा २१५ जनालाई सुरक्षित सुत्केरी सेवा प्रदान गरिएको छ।
६. नयनपुर अस्पतालबाट ७ हजार जनालाई OPD सेवा प्रदान गरिएको छ।
७. नयनपुर अस्पताल अन्तर्गत ईमरजेन्सी सेवा सञ्चालन गरिएको छ। साथै एम्बुलेन्स खरीद गरी सुत्केरी आमाहरूलाई निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा समेत सञ्चालन गरिएको छ।
८. प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाबाट सेनेट्री प्याड निःशुल्क वितरण भईरहेको छ।
९. प्रदेश सरकारको समन्वयमा विष्णुपुरकट्टी स्वास्थ्य चौकीमा जन स्वास्थ्य प्रयोगशाला सञ्चालनमा रहेको।
१०. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्रका १ देखि १४ वटै वडामा सुत्केरी पश्चात सुत्केरी आमालाई नर्सिङ्ग कर्मचारीद्वारा नियमित घर भेट निगरानी र स्वास्थ्य परीक्षण कार्य भई रहेको छ।
११. चालु आ.व.मा ईबिडिङ्ग मार्फत १ पटक औषधी र एक्स-रे खरीद गरि सञ्चालनमा रहेको छ।
१२. चालु आ.व.मा आँखा शिवर वडा नं. १ देखि १४ सम्ममा स्क्रिनिङ्ग संख्या जम्मा ७ हजार गरिएको र यस मध्ये ५२४ जनालाई मोतीविन्दुको शल्यक्रिया गरि सो विरामीहरूलाई फलफुल, खिचडी, दुध, पाउरोटी लगायत बास स्थान समेत यस नगरपालिकाबाट व्यवस्थापन गरिएको थियो।
१३. राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत १५ महिना देखि २३ महिना सम्मका बालबालिकाहरूलाई लगाउनु पर्ने सबै खोप लगाई ९५३ जनालाई पूर्ण खोप लगाई पूर्ण खोप पालिका घोषणा कार्यक्रम गरिएको छ।
१४. मधेश प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशानलयसँग नगरपालिकाले समन्वय गरी यस पालिकाको सम्पूर्ण मुसहर समुदायका गर्भवती सुत्केरी तथा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई ३ हजार ४ सय ९५ पोषण झोला वितरण गरिएको छ,
१५. नयनपुर अस्पताल, विष्णुपुर स्वास्थ्य चौकी, फुलकहाकट्टी स्वास्थ्य चौकीहरूमा मेडिकल अधिकृत, एचएहरूलाई मानसिक रोगको उपचार सम्बन्धी तालिम दिइएर नियमित उपचार भई रहेको छ,
१६. सि.एम.सि.नेपालको सहयोगमा तथा नगरपालिकाको साझेदारीमा यस नगरपालिकाको २१ वटा विद्यालयहरूको ४२ जना शिक्षकहरू विद्यार्थी मनोसमाजिक परामर्श तालिम लिएर विद्यार्थीहरूको भावनात्मक व्यवहारीक र सिकाइजनय समस्याहरूको व्यवस्थापन भईरहेको छ, स्वास्थ्य संस्थामा प्रवेश भईरहेकै छ।
१७. २१ वटा विद्यालयहरूमा विद्यार्थी दैनिक कार्यतालिका बोर्ड, प्रतिभा प्रदर्शनीय बोर्ड र संदेश बोर्डको प्रयोगले विद्यार्थीहरूको सिकाई उपलब्धी तथा सर्वधीक विकासमा पुर्‍याइ रहेको छ।

१.२.४ सहकारी तथा संघ संस्था

नगरपालिका भित्र बचत तथा ऋण सहकारी संस्था, कृषि सहकारी संस्थाहरू र धार्मिक पर्यटकीय संस्थाहरू क्रमागत रूपमा दर्ता भईरहेका छन्। साथै डिभिजन कार्यालय लहान र जिल्ला प्रशासन कार्यालय सिरहाबाट दर्ता भएका सहकारी तथा संघ-संस्थाहरू यस नगरपालिकामा सूचिकृत भएका छन्। नगरपालिका भित्र दर्ता र सूचिकृत भएका कूल ८५ संस्थाहरूको नियमित रूपमा अनुगमन गरिने गरिएको छ।

१.२.५. रोजगार

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत चालू आर्थिक वर्षमा रु.५०,९४,०००।- बजेट प्राप्त भएकोमा निर्देशिका तथा कार्यविधि अनसार यस नगरपालिकाको विभिन्न वडाहरूमा बजेट बाँड फाँट गरि कार्यन्वयनमा लगेको छ। बेरोजगार ब्यक्तिको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन गर्न स्थापना भएको रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (Employment Management Information System, EMIS) मा बेरोजगार ब्यक्तिहरूको विवरण अद्यावधिक तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिएको छ। बेरोजगार ब्यक्तिहरूको विवरण अनलाईन प्रविष्टि गर्ने तर्फ ११०५ ब्यक्तिको विवरण प्रविष्टि गरियो। यस कार्यक्रम मार्फत ९३ जना बेरोजगार ब्यक्तिहरूलाई ७८.५ दिन रोजगारी प्रदान गरि कूल ७,३०३ दिनको रोजगारी सृजना गरिएको छ। कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनामा खटिएका सम्पूर्ण कामदारहरूको ज्याला रकम सम्बन्धित कामदारको बैंक खाता मार्फत भुक्तनी दिने प्रबन्ध मिलाईएको छ। बैदेशिक रोजगारीमा जाने ब्यक्तिहरूको श्रम स्वीकृति तथा पुनः श्रम स्वीकृति गर्ने कार्यलाई सहजिकरण गरिएको छ। बैदेशिक रोजगार विभाग र बैदेशिक रोजगार बोर्डबाट प्रदान गरिने सेवालार्इ प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सहयोग गरिएको छ।

१.२.६ लक्षित वर्ग

१. महिला

लैङ्गिक हिंसा न्यूनिकरणको लागि चेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ। विभिन्न समुह/समितिमा आवद्ध दिदिबहिनीहरूलाई पोषण, महिनावारी, प्रजनन-स्वास्थ्य तथा सुनौलो हजार दिनको बारेमा चेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

२. अपाङ्गता

अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूलाई अपाङ्गता परिचय-पत्र वितरण तर्फ थप ६० जनालाई परिचय-पत्र वितरण गरी उक्त संख्या ५३० कायम भएको छ। अपाङ्गता भएको ब्यक्तिहरूको हकहीत संरक्षण तथा सार्वज्ञिक विकास प्रवर्धन गर्न नगर स्तरीय अपाङ्गता समिति गठन गरिएको छ।

३. जेष्ठ नागरिक

जेष्ठ नागरिक परिचय-पत्र वितरण तर्फ थप ९० जनालाई परिचय-पत्र वितरण गरि उक्त संख्या १६०३ कायम भएको छ।

४. बालबालिका

विभिन्न विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई पोषण महिनावारी प्रजनन स्वास्थ्य सुनौलो हजार दिन, जिवन उपयोगी सिप, बालबिवाह, बालश्रम, बालहिंसा र बालअधिकार बारेमा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

५. दलित

मधेश प्रदेश सरकारको दलित सशक्तीकरण ऐन, २०७६ अनुसार पालिकामा स्थानीय जातीय भेदभाव तथा छुवाछुत अनुगमन समिति गठन गरिएको छ।

१.२.७ भूमि व्यवस्थापन तथा वस्ती विकास

१. यस नगरपालिकामा वडा नं.१ देखि १४ सम्मका भूमिहीन दलित भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीको डाटा संकलन तथा निस्सापत्र वितरण काम सम्पन्न भएको छ।
२. धनगढीमाई नगरपालिकामा रहेको भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूको संख्या २९३७ रहेको र हाल राष्ट्रिय भूमि आयोगको सफ्टवेयरमा २४४६ जनाको प्रविष्ट भएको छ।
३. धनगढीमाई नगरपालिकाको वडा नं.१३ र ९ भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा सुकुम्बासीहरूको नापजाँच भईसकेको र वडा नं.१३ को १०६ जना भूमिहीन सुकुम्बासीलाई जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा वितरण भएको छ।
४. यस नगरपालिकाको सबै भन्दा बढी भौगोलिक क्षेत्रफल र भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीको संख्या भएको वडा नं.१४ हाल जग्गा नापजाँच भईरहेको र १०३ जना भूमिहीन सुकुम्बासीहरूको जग्गा धनी प्रमाणपुर्जा तयारी गरी सम्पूर्ण कागजात प्रमाणितको लागि राष्ट्रिय भूमि आयोग जिल्ला समिति सिरहामा पठाएको छ,
५. बढ्दो जमीनको खण्डीकरण र कृषि भूमि माथिको अतिक्रमणलाई नियन्त्रण गर्न र भू-उपयोग योजना तथा जग्गाको वर्गीकरण कार्य सम्पन्न भएको छ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक विकास कार्यक्रम तर्फ भएको प्रगितबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.३ आर्थिक विकास

१.३.१ कृषि तथा पशु विकास तर्फ

चालू आर्थिक वर्षमा नगर भित्रका २२८ कृषकहरूलाई च्याउको विउ वितरण ११४० जना कृषकहरूलाई गहुँको विउ वितरण गरिएको छ। किसानहरूको सिँचाई मिटरको विल नगरपालिकाले भूक्तानी गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईएको छ। यसै गरी किसान सूचीकरण कार्यक्रमलाई समेत निरन्तरता दिइएको छ। यसै गरी कृत्रिम गर्भधान सेवा (गाई र भैसी) निःशुल्क पशुपंक्षी उपचार र औषधी वितरण, रेविज विरुद्धको कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ। ६ हजार २ सय ५० के.जी. जै घाँस निःशुल्क वितरण गरिएको छ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म अन्य विकास क्षेत्र कार्यक्रम तर्फ भएको प्रगितबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१. भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान गर्न यसै आ.व.मा जग्गा नाप जाँच कार्य सम्पन्न गरी भूमिहीन, दलित, सुकुम्बासी, आदिवासीहरूलाई जग्गा प्रदान गरिनेछ।
२. यस धनगढीमाई नगरपालिकाले तराईको सौन्दर्य चुरे क्षेत्र विकास कार्यक्रम तथा सोको संरक्षणको लागि हाल सम्म चालिएको कदमलाई आगामी दिनमा थप संरक्षित तथा सु-व्यवस्थित गर्ने गरी दिर्घकालीन योजना तयार गरिनेछ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म सुशासन तथा सूचना प्रविधि तर्फको क्षेत्रमा भएको प्रगतिबारे संक्षिप्त विवरण पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.४ सुशासन तथा सूचना प्रविधि

१. वडा कार्यालयहरूलाई आधुनिक प्रविधिसँग जोड्ने र सेवा प्रवाहलाई सरल र सहज बनाउन सबै वडामा इन्टरनेट सहितको सुविधा पुर्याईएको छ,
२. सरकार संचालनमा Paper Less अवधारणा अनुसार सूचना तथा जानकारीहरू ईमेल, वेबसाईट, फेसबुक पेज र Facebook Messenger मार्फत सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था गरिएको छ,
३. सबै शाखा, वडा कार्यालयहरू बीच सूचना आदान प्रदानका लागि ईमेल र Facebook Messenger र Email को प्रयोग गरिएको छ,
४. नगरपालिकामा टोल फ्री नं.को व्यवस्था गरिएको छ,
५. नगरपालिकामा विद्युतीय तथ्याङ्कहरू (Digital Data) को संग्रह तथा संरक्षण गर्न, हाउस होल्ड डाटाबेस बनाउन उच्च क्षमता युक्त Server जडानको कार्य भई सकेको छ,
६. नयनपुर अस्पतालको ल्याबमा Computerized Lab Report, Billing र X-ray को व्यवस्था गरिएको छ,
७. नगरपालिकाका सबै विद्यालयहरूको Gread Sheet IMIS बाट तयार गरि रहेकोछ,
८. सम्पत्ति कर तथा मालपोत Online Software मार्फत रसिद काटिने व्यवस्था गरिएको छ,
९. नगरपालिकाको आर्थिक प्रशासन शाखामा SUTRA, Online Sanchaykosh, i-Payroll, C-GAS, Online Banking Statement, EFT जस्ता सूचना प्रविधिको प्रयोग भईरहेको छ,
१०. नगरपालिकाको योजना शाखा र जिन्सी व्यवस्थापनको लागि छुट्टाछुट्टै Software जडान गरिएको छ,
११. SIP टेलिफोन सेवा जडान कार्य सम्पन्न भईसकेको छ। साथै नगरपालिकामा E-Sewa बाट online भुक्तानी कार्य समेत भईरहेको छ,
१२. यस धनगढीमाई नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय भवनमा रहेको आन्तरिक तथा विषयगत शाखाहरूमा कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि ई-हाजिरी माध्यमबाट हाजिरी भईरहेको छ,
१३. यस धनगढीमाई नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय अन्तर्गतका स्वास्थ्य चौकीहरूमा कार्यरत कर्मचारी र यस नगरपालिका भित्र रहेका मा.वि. र नि.मा.वि. विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षकहरूको विद्युतीय हाजिरी (E-Attendance) को कार्य भई सकेको छ,
१४. वडा नं.१४ मा नेपाल टेलिकम कम्पनीसँग समन्वय गरी NTC टावर जडान गरिएको छ,
१५. सेवाम्राहीलाई सेवामा सहजता पुऱ्याउन एउटा हेभी ड्युटी फोटोकपी मेसिनको व्यवस्था गरिएको छ। जसमा सेवाम्राहीहरूको आवश्यक फोटोकपी निःशुल्क गरिरहेको छ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म वित्तीय क्षेत्रका मुख्य प्रगति प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

१.५ वित्तीय क्षेत्रका मुख्य उपलब्धीहरू

१. बजेट विनियोजन गर्दा सहभागितात्मक बजेट तर्जुमा प्रक्रिया अनुसार वस्ती तथा वडास्तरीय भेलाबाट सिफारिस भई आएका आयोजनाहरूलाई प्राथमिकतामा राखी विनियोजन गर्ने गरिएको छ,
२. आय तथा खर्चहरूलाई व्यवस्थित गर्न आर्थिक प्रशासन शाखामा सूत्र (Sub-National Treasury Regulatory Applicaton, SuTRA) सफ्टवेयर प्रयोगमा ल्याईएको छ,
३. नगरपालिकाको विषयगत शाखा/कार्यालय, गैर-सरकारी संस्था, वडा तथा सेवा केन्द्रहरूको वार्षिक समीक्षा सम्पन्न गरिएको छ,

४. म्याचिङ्ग फण्ड र मर्मत सुधार कोष तथा अन्य कोषहरूको लागि निश्चित रकम विनियोजन गरिएको छ,
५. आम्दानी तथा खर्चको मासिक, चौमासिक र बार्षिक प्रतिवेदन तयार गरी प्रदेश तथा नेपाल सरकारका सम्बन्धित निकायमा पठाउने गरिएको छ,
६. बेरुजुको लगत अद्यावधिक गर्ने गरिएको छ,
७. खर्चको सार्वजनिकीकरणलाई निरन्तरता दिइएको छ।
८. स्थानीय सरकार खाता संचालन निर्देशिका, २०७४ बमोजिम पुरानो खाता प्रतिस्थापन गरी नयाँ खाता संचालनमा ल्याईएको छ।
९. वित्तीय सुशासन कायम गर्न लेखाङ्कन/प्रतिवेदनलाई ICT संग जोडिएको छ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म नगरपालिकाको विकासका चुनौती र अवसरहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

२. नगरपालिकाको विकासका चुनौती तथा अवसर

माथि प्रस्तुत गरिएको चालू आर्थिक वर्षको २०८१ असार ६ गते सम्मको अवधिको वित्तीय तथा भौतिक प्रगति विवरणको आधारमा तयार गरिएको संक्षिप्त समीक्षाको प्रवृत्ति विश्लेषण (Trend Analysis) गर्दा आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न केही चुनौती तथा अवसरहरू रहेको देखिएको छ।

२.१ चुनौतिहरू

१. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (संशोधन सहित) बमोजिमका व्यवस्थाहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने,
२. सात तहको योजना प्रक्रिया पूरा गरी योजना माग, छनौट, प्राथमिकीकरण र कार्यान्वयनमा कानूनी व्यवस्था अनुरूपको उत्तरदायित्व पूरा गर्न स-साना योजनालाई बडा तहबाट सम्बोधन गर्न लगाई मझौला आकारको योजनामा नगरपालिकाको बजेटलाई केन्द्रित गर्ने,
३. पर्याप्त जनशक्ति र तिनको प्रभावकारी परिचालनबाट तोकिएका कार्यहरू समयमा र गुणस्तरयुक्त रूपमा सम्पादन गर्ने,
४. उपभोक्ता समितिको काम कारवाहीमा पारदर्शीता, जवाफदेहीता र अर्थपूर्ण जनसहभागिता कायम राख्ने,
५. ठेक्का तथा उपभोक्ता समिति मार्फत गरिने कार्य समयमा सम्पन्न गर्ने,
६. गैर-सरकारी संस्था क्षेत्रको बजेट, कार्यक्रमलाई नगरपालिकाको प्राथमिकता क्षेत्रमा केन्द्रित गर्ने,
७. दिगो विकासको लक्ष्य (Sustainable Development Goals, SDGs) प्राप्त गर्न नीति तथा कार्यक्रममा लक्ष्यहरूलाई स्थानीयकरण (Localization) गर्ने,
८. नगरवासीको बढ्दो आकांक्षालाई सम्बोधन गर्न नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा वृद्धि गर्ने।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

माथि उल्लिखित चुनौती रहँदा रहँदै पनि यस नगरपालिकाको सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय तथा भौगोलिक विशिष्टताको कारण अवसर र सम्भावना धेरै रहेका छन्। जसलाई संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

२.२ अवसर तथा सम्भावनाहरू

१. धनगढीमाई नगरपालिकाको अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रूपमा रहेको कृषिलाई स्थानीय स्रोत र साधनमा आधारित व्यावसायको रूपमा विकास गर्ने,
२. कृषि एवं गैर-कृषि प्रणालीमा आधारित सीप वृद्धि गरी थप रोजगारी एवं आय आर्जनको बाटो तय गर्ने,

३. सरकारी निजी साझेदारी (Public Private Partnership) को अवधारणा अनुसार विकासमा समन्वयात्मक सहभागिता बढाउन सकिने,
४. सिंचाई पूर्वाधारको विकास गरी उत्पादकत्व बढाउने र जीविकोपार्जनका लागि थप आधारहरू सिर्जना गर्ने,
५. पर्यटकीय सामर्थ्यको पहिचान गरी नगरपालिकाको परिचय उत्कृष्ट पर्यटकीय गन्तव्य (Best Tourism Destination) को रूपमा स्थापित गर्ने,
६. सहकारीको दहिलो आधारका रूपमा रहेको कृषि (धान, गहुँ, मकै, दुग्ध, फलफूल, कागती, आँप खेती, तरकारी र नगदेवालीको उत्पादनको लागि सामुदायिक परिचालन (Community Mobilization) मार्फत सहकार्य गर्न सकिने,
७. औद्योगिक ग्रामको स्थापनाबाट बस्तु तथा सेवाको उत्पादन, अध्ययन, अनुशन्धान, सिकाईको प्रसार हुने,
८. खनिज पदार्थ/ग्राभेल पदार्थको व्यवस्थित उत्खनन् र उपयोगबाट नगरपालिकाको विकास निर्माण तथा आय श्रोत बढाउन सकिने।

**दीर्घकालीन सोंच: "कृषि, शिक्षा, पर्यटन, स्वास्थ्य, सञ्चार र पूर्वाधार
धनगढीमाई नगरपालिकाको समृद्धिको मूल आधार"**

लक्ष्य तथा उद्देश्य: धनगढीमाई नगरलाई कृषि, पर्यटन, शिक्षा स्वास्थ्य व्यापार र पूर्वाधार विकासका माध्यमबाट आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रूपमा सम्पन्न, वातावरणीय दृष्टिले स्वच्छ, शहरी सुविधा सम्पन्न व्यवस्थित नमूना शहर निर्माण गर्ने।

उल्लिखित दीर्घकालीन सोंच, लक्ष्य तथा उद्देश्य मुताविक यस नगरपालिकाले आ.व.२०८१/८२ मा अवलम्बन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म उल्लेखित चुनौती र अवसरलाई विश्लेषण गर्दा तिनलाई सम्बोधन गर्न आगामी आर्थिक २०८१।८२ को बजेटको प्राथमिकता र उद्देश्य तथा क्षेत्रगत प्रमुख नीतिहरू बारेमा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

३. बजेट तर्जुमाका आधार, प्राथमिकता र उद्देश्य

३.१ आधारहरू

१. आवधिक योजना,
२. संघीय सरकारको नीति तथा कार्यक्रम,
३. संघीय सरकारको बजेट,
४. प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम/बजेट,
५. SDGs/2030 Agenda,
६. सरकारको अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धता/संघी सम्झौताहरू,
७. दलीय प्रतिवद्धता/घोषणा-पत्र,
८. स्थानीय सरकारको धरातलीय आवश्यकता,
९. स्थानीय सरकारको आन्तरिक श्रोतको सामर्थ्य।

३.२ प्राथमिकताहरू

१. कृषि तथा पशुपन्छी विकास,
२. पुल, सडक, खानेपानी, ढल विकास,
३. शिक्षा, स्वास्थ्य क्षेत्रको सबलीकरण,

४. गुणस्तरीय सेवा प्रवाह तथा संस्थागत विकास,

३.३ उद्देश्यहरू

१. विकासको लागि आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक पूर्वाधारहरू खडा गर्ने,
२. शासनमा सुधार र सेवा प्रवाहमा जनताको सहज पहुँच वृद्धि गर्ने,
३. आन्तरिक क्षमता विकास र सुदृढीकरणमा जोड दिने,
४. लक्षित एवं समावेशी विकासको अवधारणालाई आत्मसात गर्ने,
५. गरिबी न्यूनीकरण तथा जनजिविकामा टेवा पुर्याउने,
६. संतुलित एवं दिगो विकास हासिल गर्ने,
७. समृद्ध नगरपालिका सुखी नगरवासीको अवस्था हासिल गर्ने।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा राखिएको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्दा अवलम्बन गरिने क्षेत्रगत प्रमुख क्षेत्रगत नीतिहरू प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

४. प्रमुख नीतिहरू

४.१. सुशासन र सेवा प्रवाह

१. स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन, स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन (LISA, FRA) र व्यवस्थापन परीक्षण सँग सम्बन्धित रहेका विभिन्न ऐन, कानून र कार्यविधिहरूको निर्माण कार्य गरी प्रत्येक विषय वस्तुहरूमा गम्भिरताका साथ छलफल गरी कार्यान्वयन गरिनेछ,
२. आम जनताको लागि प्रदान गरिने दैनिक प्रशासनिक सेवालाई झन्झटमुक्त, छिटोछरितो, सर्वसुलभ, जनमुखी र पारदर्शी बनाई एकद्वार प्रणालीमा आबद्ध गरिनेछ,
३. सार्वजनिक प्रशासनलाई भ्रष्टाचार मुक्त बनाई शुन्य सहनशीलता (Zero Tolerance) को नीति अवलम्बन गरिनेछ,
४. नगरपालिका तथा वडा प्रत्येक वडाहरूमा गुनासो/सुझाव पेटिकाको व्यवस्था गरिनेछ,
५. जनताको गुनासोलाई सम्बोधन गर्न जनप्रतिनिधीको संयोजकत्वमा एक गुनासो सुनवाई समिति गठन गरिनेछ,
६. नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरूमा नागरिक वडा पत्रको व्यवस्था गरिनेछ,
७. सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता मापन गरि समसामयिक सुधार गर्नका लागि निरन्तर अनुगमन मूल्यांकनको संयन्त्र खडा गरिनेछ,
८. जनता र मेयर बीच प्रत्यक्ष सम्बाद तथा भेटघाटका लागि "जनता संग मेयर कार्यक्रम" संचालन गरिनेछ, साथै जनताको गुनासो सुन्ने र गुनासो लिने प्रत्येक महिना प्रत्येक वडामा कार्यक्रम गरिनेछ,
९. सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सकारात्मक बिभेदको नीति लिईनेछ,
१०. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको हाजिरलाई बिद्युतीय माध्यममा संचालन गरि यसलाई क्रमशः तलब सुबिधा सँग आबद्ध गरिनेछ,
११. नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरू तथा कार्यरत कर्मचारीहरूको क्षमता विकास तालिम, अनुभव आदान प्रदानका लागि अवलोकन भ्रमण गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ,
१२. जनप्रतिनिधिहरू र नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूका बीच कम्तिमा चौमासिक रूपमा लिखित प्रतिवेदन सहित संयुक्त बैठक बस्ने नीतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,

१३. अस्थायी, सेवा करार र ज्याज्यादारीद्वारा भर्ना गरिएका कर्मचारीहरूलाई नगरपालिकाको सामर्थ्य, कार्यक्षमता र कार्यसम्पादन मूल्यांकन, आवश्यकता र औचित्यको आधारमा निरन्तरता दिईनेछ, साथै कार्यरत रहेका सम्पूर्ण स्थायी कर्मचारीहरू र विद्यालयमा कार्यरत रहेका शिक्षक/शिक्षिकाहरू लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन मूल्यांकन फारम समयमा नै अध्यावधीक गरी/गराई सम्बन्धित निकायमा पठाउने व्यवस्था मिलाइनेछ,
१४. दैनिक प्रशासनलाई छिटो छरितो बनाउन विद्युतीय सिफारीस दर्ता चलानी तथा आवेदन प्रणाली लागू गरिनेछ,
१५. वेभसाइट मार्फत नगरको सम्पूर्ण सूचना सार्वजनिक गर्ने कार्य लाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ,
१६. नगरपालिकाको सेवा प्रवाह तथा काम कारवाहीका सम्बन्धमा नियमित रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
१७. कर्मचारीको योग्यता क्षमता र विज्ञताका आधारमा जिम्मेवारी प्रदान गर्नका लागि उपयुक्त व्यक्तिलाई उपयुक्त स्थान (Right Man in the Right Place) भन्ने सिद्धान्त परिपालना गरिनेछ,
१८. कार्यरत कर्मचारीहरूको बहुआयामिक क्षमता विकास गरी आवश्यकताको आधारमा कार्य सम्पादन गर्ने जिम्मेवारी दिईनेछ,
१९. कर्मचारीलाई कार्य सम्पादनका आधारमा दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिई प्रत्येक वर्ष नगरपालिका दिवस असोज १ गते कार्यरत कर्मचारीहरू मध्येबाट बढीमा दुई जना कर्मचारीलाई उत्कृष्ट कर्मचारीको रूपमा छनौट गरी पुरस्कृत गरिनेछ,
२०. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि लागू गरिएको योगदानमा आधारित विमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ,

४.२. कर्मचारी प्रशासन

१. संघीय सरकार र प्रदेश सरकार संग समन्वय गरी रिक्त स्थायी दरवन्दीहरू पूर्ति गरिने छ।
२. कर्मचारी प्रशासनलाई क्षमता विकासका तालिम तथा नवीनतम प्रविधिको ज्ञान मार्फत प्रतिस्पर्धी र प्रभावकारी बनाईनेछ,
३. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गर्न नगर कर्मचारी किताबखाना खडा गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
४. सेवा करारका कर्मचारीहरूको समान पदको तलब सुविधामा एकरूपता ल्याईनेछ,
५. नगरपालिका अन्तर्गतका सबै विषयगत शाखा-उपशाखाका योजना तर्जुमा/कार्यान्वयन, सार्वजनिक खरिदद्वारा वस्तु तथा सेवाको प्राप्त र कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरू नगरपालिकाको योजना र प्रशासन शाखाबाट सम्पादन हुने गरी एकद्वार नीति अवलम्बन गरिनेछ।

४.३. आर्थिक विकास

४.३.१. कृषि विकास

१. “आर्थिक समृद्धिको आधार कृषि प्रसार” भन्ने मूल नाराका साथ कृषि उत्पादनमा व्यावसायीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण तथा बजारीकरणमा विशेष जोड दिई सामूहिक खेती प्रणाली विकास गरी कृषि क्षेत्रलाई आत्मनिर्भर र मर्यादित बनाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
२. नगर भित्र संचालनमा रहेको कृषि सूचना केन्द्र र कृषि पाठशालाहरूलाई निरन्तरता दिनुको साथै फलफूल/तरकारी संकलन केन्द्रहरू आवश्यकता अनुसार स्थापना गर्दै लगिने छ,
३. तरकारी उत्पादनमा नगरपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउन उन्नत प्रविधि तथा बेमौसमी तरकारी खेती सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ,

४. कृषि उत्पादन, प्रशोधन, विविधीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरणका लागि Custom Hiring Center को स्थापना गरिनेछ,
५. बढ्दो रसायनिक मलको प्रयोगलाई घटाई प्रांगारिक मलको प्रयोग बढाउन Organic खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ,
६. कृषि उत्पादन प्रवर्द्धन गर्न कृषि तथा कृषक समूह गठन गरि सामूहिक अनुदान दिने नीति लिईने छ,
७. नगदेवाली, तरकारी खेती, फलफूल नर्सरी, आँप खेतीलाई व्यवसायिक रूपमा विकास गर्न विशेष प्याकेज कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
८. नगरपालिका आँप क्षेत्र Mango Zone घोषणा भएकोमा अगामी दिनमा Super Zone को रूपमा घोषणा गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ,
९. नगरपालिकाभित्र आँपको उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्न र बिक्रि वितरणलाई सहज बनाउन नगरपालिकाको नाम अंकित Mango Packing Cartoon/Bag तयार गरी किसानहरूलाई निःशुल्क वितरण गरिनेछ,
१०. नगरपालिका भित्र आँपको उत्पादन र बिक्रि वितरणलाई सहज बनाउन कृषक र ठेकेदार बीच कारोबारको सम्बन्धमा कुनै असहजता भएमा दुवै तर्फको लगानीको सुनिश्चितताको लागि वडा कार्यालयको मध्यस्ततामा टुङ्ग्याउने नीति लिईनेछ,
११. विभिन्न सरोकारवाला संघ-संस्थाहरूसँगको साझेदारीमा कृषि सिप विकास तालिम, सामूहिक खेती गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गर्दै कृषि उत्पादनको विविधीकरण तथा व्यवसायिकीकरण गरिनेछ,
१२. अगामी आर्थिक वर्षमा पनि फलफूलका विरुवा वितरण गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ,
१३. कृषि बीउ विजन, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरूको आपूर्ति, उपयोग र नियमनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ,
१४. नगरपालिका भित्रका कृषि हाटबजारमा बहु-उपयोगी कृषि भवन निर्माणका लागि संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारसंग समन्वय र सहकार्य गरी बिस्तृत परियोजना प्रस्ताव (Detail Project Report) तयार गरिनेछ,
१५. कृषकहरूलाई आवश्यक पर्ने बीउ उत्पादनलाई बढावा दिन मूल बीउबाट बीउ उत्पादन कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन दिई उन्नत बीउ वितरण गर्न अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ,
१६. कृषि उत्पादन अभिवृद्धिका लागि सिंचाई, डिप बोरिंग जस्ता योजना संचालनमा प्राथमिता दिईने छ,
१७. कृषि उत्पादनमा गुणत्मक सुधार गर्नका लागि विभिन्न वडाहरूमा सम्भाव्यता अध्ययन गरि भौगोलिक विशेषता अनुसार १ वडा १ उत्पादनका विशिष्टीकरण क्षेत्र (Pocket Area) घोषणा गरिनेछ,
१८. कृषकहरूको मनोबल उच्च बनाई उत्पादलाई प्रवर्द्धन गर्न वार्षिक रूपमा कृषि मेला (Agriculture Mela) तथा प्रदर्शनको आयोजना गरिनेछ,
१९. प्राविधिक शिक्षालय संग समन्वय गरि प्राविधिक शिक्षा मार्फत कृषि क्षेत्रको प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनमा जोड दिईनेछ,
२०. कृषि संग सम्बन्धित संगठित संस्थाहरूको संस्थागत अभ्यास अभिवृद्धि गर्न तालिमको व्यवस्थापन गरिनेछ,
२१. पुष्प र फलफूल व्यवसायीहरू मध्येका आफ्नै श्रोत र साधनले आत्मनिर्भर बनाउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कृषक/फर्मलाई सम्मान गरिनेछ,
२२. कृषि सूचना केन्द्र स्थापना गरी कृषि बजार प्रविधि सम्बन्धी कृषक व्यापारी बीच सीप र सूचना आदान प्रदान गरिनेछ,
२३. OVOI अन्तर्गतका कर्मचारीहरूलाई लागत साझेदारीमा निरन्तरता दिईनेछ,
२४. कृषकहरूलाई कृषि तथा सिचाई मिटरको विल भुक्तानी दिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,

२५. सामूहिक खेती प्रणालीको विकास व्यवस्थापन गरिनेछ,
२६. किसान सूचीकरण/वर्गीकरण कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ,
२७. कृषकहरूलाई वित्तीय संस्थाहरूसँग आर्थिक सहयोग तथा ऋण सपोटमा नगरपालिका द्वारा सहजीकरण गरिनेछ,
२८. कृषि र पशु विमा लागू गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै तरकारी संकलन केन्द्र स्थापना (कलस्टर) निर्माण गरिनेछ,
२९. कृषि उद्योगलाई व्यवसायिक रूपमा अगाडी बढाउन कृषि सडक र कृषि विद्युतीकरणको व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ,
३०. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका वा स्वदेशमा रोजगार गुमाएका वा बेरोजगार नगरीकलाई लक्षित गरी आधुनीक/व्यवसायिक, कृषि/पशुपालन कार्यमा प्रतोसाहन गरिनेछ,
३१. नगरपालिकामा आँपको उत्पादन क्षेत्रमा आँपको बगैँचा भित्र छायाँ खेती घुसुवा वाली उत्पादनलाई प्राथमिकतामा राख्नेछ,
३२. धनगढीमाई नगर भित्र रहेका आँपको बगैँचा भित्र घुसुवा वाली वा छायाँ खेती गर्ने कृषकलाई अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ,
३३. हाल सिरहाको चोहर्वा स्थित रहेको चिनि मिल सँग सम्बन्ध गरी उखु खेतीमा कृषकहरूको अग्रसरता गरिने, नगरबाट कृषकहरूलाई उखु ढुवानीमा अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ,
३४. नगरपालिकाको राजश्व वृद्धि गर्नको लागि नगर भित्र रहेका सार्वजनिक जग्गाहरूको उपयोग गरी उक्त जग्गाहरूमा व्यवसायिक मूलक योजनाहरू तर्जुमा प्राथमिकता साथ गरिनेछ,
३५. माटोको उर्वराशक्ती पहिचान गरी सो अनुसारको खेतीलाई प्रोत्साहन गर्न तथा नगर क्षेत्र भित्र कृषि उत्पादनलाई वृद्धि गर्न प्रत्येक वडामा माटो परीक्षणको व्यवस्थापन गरिनेछ।

४.३.२. पशुपंछी विकास

१. पशुपंछीको व्यावसायिक पालनका लागि विशेष योजना बनाई अनुदानको व्यवस्था सहित सहूलियत दरमा पशु ऋणको लागि सहजीकरण गरिनेछ,
२. पशु नश्व सुधारका लागि कृतिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। पशु आहाराका लागि घांस खेतीका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ। पशु स्वास्थ्यका लागि औषधी उपचारको व्यवस्था गरिनेछ। उत्पादित पशुपंछीजन्य उत्पादनको उचित बजारीकरणको पशुहाट सञ्चालन गरिनेछ,
३. पशुपंछी पालनलाई निरोगी, प्रतिष्पर्धी र व्यावसायिक बनाउन पशु स्वास्थ्य शिविर (Animal Health Camp) आयोजना गरिनेछ,
४. पशुपालन संग सम्बन्धित संगठित संस्थाहरूको संस्थागत अभ्यास अभिवृद्धि गर्न तालिमको व्यवस्थापन गरिनेछ,
५. माछा, माछाका विभिन्न जातका भुराहरू उत्पादन केन्द्र र दुग्ध व्यवसायीहरू मध्येका आफ्नै श्रोत र साधनले आत्मनिर्भर बनाउने कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कृषक/फर्मलाई सम्मान गरिनेछ,
६. पशु सूचना केन्द्र स्थापना गरी पशु बजार प्रविधि सम्बन्धी कृषक व्यापारी बीच सीप र सूचना आदान प्रदान गरिनेछ,
७. जै घाँस, नेपियर र टियो सेन्टी घाँसको स्रोत केन्द्रको रूपमा अगाडी बढाइने छ,
८. पशु खोप कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ,

९. बाखा पालन र गोठ पालनलाई विशेष प्रोत्साहन गर्ने नीतिलाई प्राथमिकता दिई खोप/खोर/गोठ सुधार, भकारो व्यवस्थापन उन्नतजातको विउ बोका वितरण गरी जुनोटिक सम्बन्धी सञ्चेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
१०. छाडा चरिचरणलाई निरुत्साहन गर्न आवश्यकता अनुसार कान्जीहाउस निर्माण गरिनेछ,
११. नगर क्षेत्रमा स्वस्थकर मासु विक्री वितरणलाई व्यवस्थापन गर्ने नीति अंगिकार गरी सञ्चालनमा रहेका मासु पसलहरूलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.३.३. सहकारी

१. "व्यवस्थित सहकारी: आत्मनिर्भरता र स्वरोजगारी" भन्ने नारा सहित सहकारी मार्फत आधारभूत वर्ग तथा सिमान्तकृत समुदायको परिचालन गरि आर्थिक उत्पादन मार्फत आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास गरिनेछ,
२. कृषि तथा कृषिजन्य उत्पादन तथा उद्योगको प्रवर्द्धनका लागि सहकारीताको माध्यमबाट अभियान संचालन गरिनेछ,
३. कृषि उत्पादन र बजारीकरणमा सहकारीहरूलाई प्रोत्साहनको लागि विशेष अनुदानको व्यवस्था मिलाईनेछ,
४. सहकारी मार्फत कृषि फार्म तथा कृषि उद्योग संचालनमा प्राथमिकता दिईनेछ,
५. सहकारी मार्फत लघु कर्जा लगानीको लागि वित्तीय संस्था तथा बैंकहरूमा समन्वय गर्ने नीति लिइनेछ,
६. सहकारी संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि र संस्थागत विकास मार्फत कृषि लगानी मैत्री वातावरण श्रृजना गरिनेछ,
७. सहकारी हरूलाई न्यूनतम ब्याजदरमा क्रियाकलाप संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साथै कार्यक्रम संचालनमा हुने गरेको दोहोरोपना हटाईनेछ,
८. सहकारीहरूको सामाजिक उत्तरदायित्व (*Corporate Social Responsibility, CSR*) अन्तर्गतका क्रियाकलापहरू पूरा गरी सामुदायिक विकासमा सहभागी गराउने नीति लिईनेछ,
९. कृषकले उत्पादन गरेको बस्तुहरू विक्रीको लागि बजारको सुनिश्चिता गर्न नगरपालिकाले कृषक समूह वा सहकारीसंग सम्झौता गरी अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ।

४.३.४. उद्योग तथा वाणिज्य

१. उद्योगका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा सेवा सुविधा एकै थलोबाट प्रदान गर्नका लागि नगरपालिकको वडा नं.८ स्थित चियाबारी क्षेत्रमा निर्माण गर्न प्रस्ताव गरिएको औद्योगिक ग्राम (*Industrial Village*) निर्माण कार्यलाई तीव्रता दिईनेछ,
२. उद्योग स्थापनाका लागि उद्योग मैत्री नीतिहरू अवलम्बन गर्नुका साथै उद्योगीहरूलाई उद्योग स्थापना गर्न विशेष प्रोत्साहित गरिनेछ। यसका लागि स्थानीय बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
३. महिला, दलित, बिपन्नहरूलाई औद्योगिक क्रियाकलापमा प्रोत्साहन गर्न लघु उद्यम विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
४. उद्योग ब्यावसायहरूको दर्ता, नवीकरण तथा नियमन सम्बन्धी कार्यलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ,
५. उपभोक्ताहरूको हित संरक्षणका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ,
६. नगरपालिका क्षेत्रमा उत्पादन हुने कृषि तथा मासुजन्य बस्तुहरूको लघु उद्योग स्थापनामा जोड दिईनेछ,

७. स्थानीय कृषि कृषि उत्पादनको उपयोग गरी बस्तु तथा सेवाको उत्पादन गर्ने उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन प्याकेज ल्याइनेछ।

४.३.५ उद्यमशिलता तथा स्वरोजगार कार्यक्रम

१. नगर भित्र बसोबास गर्ने बेरोजगार युवा/युवतीहरूको सीप क्षमता अभिवृद्धि गरि रोजगार प्रवर्द्धनको लागि प्रमुख उद्यमशिलता तथा स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
२. उद्यमशिलता तथा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र आवश्यक हुने प्राविधिक जनशक्ति नगरपालिका भित्रै उत्पादन गरि श्रम आयात लाई निरुत्साहित गरिनेछ,
३. उद्यमशिलता तथा स्वरोजगार कार्यक्रम मार्फत बेरोजगार युवा/युवतीहरूलाई आवश्यक सीप र प्रविधी हस्तान्तरण गरि उद्यमशीलताको विकास गरिनेछ,
४. नगरपालिकाबाट सिप मुलक तालिम प्राप्त गरेका व्यक्तिहरूको सिप परीक्षण गरी आवश्यकता र औचित्यको आधारमा प्रविधि हस्तान्तरण गरी लघु उद्यमलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ।

४.३.६ खानी तथा खनिज

१. हाल अनियन्त्रित र अब्यवस्थित भैरहेको ग्राभेल माटोको उत्खनन् कार्यलाई ब्यवस्थित बनाउनका लागि जमीनको वर्गीकरण गरि खानी तथा निर्माणजन्य पदार्थ उत्खनन् क्षेत्र तोकिने छ,
२. निर्माणमुखि खनिज पदार्थको उत्खनन् तथा ढुवानीलाई नियमन गर्न वडास्तरीय अनुगमन समिति गठन गरिनेछ,
३. ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, माटो, खरीढुङ्गा आदि खानीजन्य वस्तुको सर्वेक्षण, अन्वेषण, संरक्षण, विकास, उत्खनन् र उपयोग सम्बन्धी दर्ता, अनुमति, नवीकरण, खारेजी र व्यवस्थापनका लागि खानी तथा खनिज पदार्थ सम्बन्धी नियमावली जारी गरिनेछ,
४. नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका ढुंगा, गिट्टी, बालुवा जस्ता नदीजन्य पदार्थहरूको ठेक्का मार्फत उत्खनन् तथा संकलन शूलक असुली गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईने छ,
५. ग्राभेल उत्खनन्का लागि मधेश प्रदेशकै आकर्षणको केन्द्रको रूपमा रहेको वडा नं ८, ९ र १३ को क्षेत्रबाट हुने उत्खनन् कार्यलाई ब्यवस्थित र ब्यवसायिक बनाउनका लागि निजी जग्गाको माटो वा निर्माणजन्य अन्य खनिज पदार्थको उत्खनन्, ओसारपसार तथा बिक्री वितरण सम्बन्धी कार्यविधि बनाई लागू गरिनेछ,
६. जथाभावी अनयन्त्रित रूपमा भइरहेको ढुङ्गा खानी र गिट्टी बालुवा उत्खनन् कार्य रोक्री नगरपालिकाले प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) गरि ठेक्का मार्फत उत्खनन कार्यलाई ब्यवस्थित गर्न कार्यविधि निर्माण गरिनेछ,
७. तोकिएको मापदण्ड बिपरित उत्खनन् गर्नेलाई कडा सजायको नीति लिईने छ।

४.३.७ रोजगार प्रवर्द्धन तथा गरिबी न्यूनीकरण

१. गरिबी निवारणका लागि CTEVT सीप विकास केन्द्र लगायतका निकाय संग समन्वय गरि निःशूलक तालिम प्रदान गरिनेछ,
२. सीप प्राप्त युवाहरूको लागि बैंक मार्फत सहूलियत ऋण प्राप्त गर्ने ब्यवस्था गरिनेछ,
३. गरिबी निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,

४. युवाहरूलाई सरकारी सेवा प्रति आकर्षित गराउनका लागि लोकसेवा आयोग तयारी कक्षा संचालन गरिनेछ। कक्षामा सहभागिता गराउँदा समावेशी दृष्टिकोणबाट सकारात्मक विभेद अपनाईनेछ,
५. वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका र केही गर्न चाहने युवा बेरोजगारहरूलाई नगरपालिकाको तर्फबाट मल, खाद्य, बिउ र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराई सामूहिक खेती तर्फ आकर्षित गरिनेछ,
६. वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरूको लागि आवश्यक सीप सिक्ने अवसरहरूको व्यवस्था गरिनेछ,
७. वैदेशिक रोजगारमा गएका युवाहरूलाई स्वदेशमा फर्किने वातावरण तयार गर्न कृषि, पर्यटन, उद्योग ब्यपार, जडीबुटी खेती, पशुपालन र उर्जा उत्पादनको कार्यमा ठूलो लगानीको वातावरण तयार गरी स्वदेशमै रोजगारीको सिर्जना गर्ने नीति लागू गरिनेछ।

४.३.८. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

१. बेरोजगारको तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन गर्न स्थापना भएको रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (*Employment Management Information System, EMIS*) को विवरण अद्यावधिक तथा प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिनेछ,
२. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत संचालन हुने कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनाको प्रोजेक्ट बैंक तयार गरि कार्यन्वयन गरिनेछ,
३. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत रोजगार व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (*Employment Management Information System, EMIS*) मा पहिलो प्राथमिकता क्रममा परेका ८० जना सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई १०० दिन बराबरको रोजगारीको व्यवस्था मिलाईनेछ,
४. कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजनामा खटिएका सम्पूर्ण कामदारहरूको ज्याला रकम सम्बन्धित कामदारको बैंक खाता मार्फत भुक्तनी दिने कार्यलाई नरन्तरता दिइनेछ,
५. श्रम स्वीकृति तथा पुनः श्रम स्वीकृति गर्ने कार्यलाई सहजिकरण गरिनेछ,
६. वैदेशिक रोजगार विभाग र वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट प्रदान गरिने सेवालाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक सहयोग गरिनेछ।

४.४. सामाजिक विकास

४.४.१. शिक्षा

१. “गुणस्तरीय शिक्षा र सीपको प्रसार, सक्षम नगर निर्माणको आधार” भन्ने मूल नारा लिएको यस नगरपालिकाले आगामी दिनमा समेत शैक्षिक क्षेत्रमा ब्यापक सुधारका नीतिहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२. कक्षा १ देखि ३ सम्मका बालबालिकाको मनोबिज्ञान बुझी बौद्धिक क्षमता अभिवृद्धि गर्नका लागि एक कक्षा एक शिक्षकको नीति लिइनेछ,
३. विद्यालयका भौतिक पूर्वाधार सुदृढीकरणलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी विद्यालयको भौतिक पूर्वाधारको विकासको लागि प्रदेश तथा केन्द्र सरकारसंग समन्वय गरिनेछ,
४. आगामी आर्थिक वर्षभित्र माध्यमिक स्तरका सबै विद्यालयहरूमा विद्युतीय पुस्तकालय (*E-Library*) तथा विज्ञान प्रयोगशालाको व्यवस्था गरिनेछ,
५. माध्यमिक विद्यालयहरूमा संचालित विद्युतीय विद्यालय व्यवस्थापन प्रणाली (*Electronic School Management System*) लागू भएकोमा त्यसलाई विद्यालयको *i-Educational Management Information System* अनुरूप अद्यावधिक गरी विद्यालयको व्यवस्थापनमा सुधार गरिनेछ,
६. आगामी आर्थिक वर्षभित्र नगरलाई पूर्ण साक्षर नगर घोषणा गरिनेछ। विद्युतीय शिक्षण सिकाइको नवीन पद्धतिको प्रयोगलाई बढाउदै लगिनेछ,

७. वडा नं.९, मुसहरीयामा स्थापना गरिएको सार्वजनिक पुस्तकालय जय गोविन्द साह स्मृति पुस्तकालय (बिद्युतीय पुस्तकालय) र वडा नं.१ बाखरमा स्थापित विद्यापति स्मृति पुस्तकालय लाई थप सुविधा सहित व्यवस्थित घोषणा गरी बजेटको व्यवस्थापन गरिनेछ,
८. नगरपालिका अन्तर्गतका आ.वि. र माध्यमिक विद्यालयहरूलाई क्रमशः विशेषज्ञ/विषय क्षेत्रगत विधाको आधारमा नमूना विद्यालय घोषणा गरिनेछ,
९. शैक्षिक बेरोजगारी समस्यालाई ध्यानमा राखी व्यवसायिक, सीपमूलक र व्यावहारिक शिक्षामा जोड दिईनेछ,
१०. शिक्षामा सबैको समान अधिकार र पहुँच पुऱ्याउन अनिवार्य आधारभूत शिक्षालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ,
११. शैक्षिक उपलब्धीको आधारमा शिक्षक एवं विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिनेछ,
१२. वार्षिक रूपमा एक पटक सिकाई उपलब्धी मापन गरिनेछ। सोका आधारमा निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली (Continuous Assessment System) लागू गरिनेछ,
१३. विद्यालयहरूले वर्षमा कम्तीमा २ पटक अभिभावक भेला बोलाउनु पर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
१४. ज.मा.वि. तिनकोनीमा प्राविधिक विद्यालय (Polytechnic School) स्थापना गरि आगामी आर्थिक वर्षबाट थप विषयहरूको पठन पाठन शुरुवात गरिनेछ, साथै विद्यालयहरूमा प्राविधिक कक्षा सञ्चालन गरिनेछ।
१५. प्राविधिक विद्यालय संचालन गर्न विद्यालयलाई विशेष अनुदान सहयोग गरिनेछ,
१६. दलित तथा विपन्न समुदायका बालबालिकाको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न त्यस क्षेत्रका विद्यालयहरूमा विशेष तथा थप कक्षा संचालनका लागि अनुदान दिइनेछ,
१७. स्थानीय भाषाको प्रवर्द्धन गर्न स्थानीय भाषामा पाठ्य सामाग्री तयार गरी पठनपाठन गर्ने कार्यका लागि सामुदायलाई प्रोत्साहन गरिनेछ,
१८. विद्यालयमा रहेका बालक्लवलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ,
१९. महिनावारीका कारण छात्राहरू कक्षामा अनुपस्थित हुने अवस्थालाई अन्त्य गरी विद्यालयमा नै छात्रामैत्री शौचालय एवम् निःशुल्क स्यानेटरी प्याडको व्यवस्था गरिनेछ, साथै सुरक्षित सेनिटरी प्याड डिस्पोजलको व्यवस्था मिलाइनेछ,
२०. सबै विद्यालयहरूमा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गरी नियमित रूपले साबुन पानीले हात धुने व्यवस्था लागू गरिनेछ,
२१. वडा कार्यालयको सिफारिसको आधारमा बालबालिकालाई विद्यालय नपठाउने व्यक्तिहरूलाई नगरपालिकाले प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवा (जस्तै सामाजिक सुरक्षा भत्ता र सबै प्रकारका सिफारिसहरू) बाट बञ्चित गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२२. नगरपालिका भित्रका विद्यालयका लागि नगरको विभिन्न पक्ष समेटी स्थानीय पाठ्यक्रम (Local Curriculum) तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
२३. मातृभाषामा अध्ययन अध्यापन गराउने विद्यालयलाई प्रोत्साहनको नीति लिईनेछ,
२४. सबै विद्यालयहरूले वार्षिक-मासिक पाठयोजना (Annual-Monthly Study Plan) बनाई सोही बमोजिम शिक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिनेछ,
२५. नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने दलित/विपन्न समुदायका बालबालिकाहरूलाई विद्यालय पढ्न आकर्षित गर्न सामूहिक ट्युसन कक्षा सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२६. नगरभित्र रहेको सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरूको सहभागितामा वार्षिक रूपमा हाजिरीजवाफ, वक्तृत्वकला, गायन प्रतियोगिता लगायतका क्षमता विकास तथा प्रतिभा प्रष्फूटन गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,

२७. नेपाल सरकारले सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकाहरूका लागि दिइएको दिवा खाजा अनुदान कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ,
२८. नगर भित्रका सबै विद्यालयमा रंगरोगन गर्दा एकरूपता (Uniform Pattern) हुनेगरी गर्ने व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ,
२९. नगरभित्रका विद्यालयको परीक्षालाई नगर स्तरीय बनाई व्यवस्थित गरिएकोमा सो कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
३०. प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र (Early Child Development Center) को भौतिक पूर्वाधार व्यवस्थापनका लागि प्राथमिकता दिईनेछ,
३१. नगर क्षेत्रका विद्यालयका प्रधानाध्यापकसंग कार्यसम्पादन सम्झौता गरी सोलाई मूल्यांकनको आधार बनाउने कामको शुरुवात गरिनेछ,
३२. सबै सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको वर्षमा कम्तिमा एकपटक स्वस्थ्य परीक्षण र स्वस्थ्य सचेतनाको कार्यक्रम लागू गरिनेछ,
३३. निजी विद्यालयको विद्यार्थी शूलक निर्धारण नेपाल सरकारको मापदण्ड भित्र रहेर गर्ने एवं तोकिएको भौतिक/शैक्षिक पूर्वाधार पूरा भएका निजी विद्यालयलाई मात्र कक्षा स्तरोन्नतिको स्वीकृति दिइने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
३४. निजी विद्यालयहरूलाई सरकारले तोकेको गरीव विपन्न तथा सिमान्तकृत सामुदायिक छात्रवृत्ति कोटा अनिवार्य रूपमा पूरा गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ पालना गराइनेछ,
३५. फरक क्षमता भएका र दृष्टिविहीन विद्यार्थीहरूलाई उच्च शिक्षा हासिलका लागि विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ,
३६. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको बैठकमा विद्यार्थी समेत सहभागी हुने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ,
३७. रिक्त शिक्षक पदहरूको पूर्तिका लागि संघ तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ,
३८. विद्यालयहरूमा हरित विद्यालय (Green School) को अवधारणा विकास गरी विद्यालय हाता भित्र वृक्षारोपण तथा बगैचा निर्माणको कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ। यसका लागि विद्यालयमा रहेका बाल क्लबहरूलाई थप व्यवस्थित बनाई परिचालन गरिनेछ,
३९. विद्यालयहरूको लेखा तथा जिन्सी व्यवस्थापनलाई सुदृढ र व्यवस्थित बनाईनेछ,
४०. विद्यालयमा विद्यार्थीको भर्ना दर, टिकाउ दर र सिकाई गुणस्तर वृद्धिको लागि "नगर प्रमुख अभिभावक" शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
४१. विद्यालयको शिक्षणमा प्रभावकारिता ल्याउन अनुगमन, निरीक्षण र सुपरिवेक्षण कार्य निरन्तर गरिनेछ।
४२. मिति २०७८/०२/२० गतेको नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयको मार्गदर्शन पत्र बमोजिम स्थानिय तहबाट व्यवस्थापन हुदै आएका प्रारम्भिक बालविकास केन्द्रका सहयोगी कार्यकर्ता र विद्यालयका कर्मचारीकोलागि न्यूनतम मासिक पारिश्रमिक संघीय सरकारबाट १० हजार प्रति महिना शर्सत अनुदानमा मात्र कायम गरेकोमा बाँकी बजेट रकमको नगरपालिकाबाट बजेट व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
४३. नगरबाट सञ्चालित CTEVT को साझेदारीमा योग तथा नेचुरोप्याथी (डिपलोमा) कक्षालाई प्रभावकारी सञ्चालन व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तर गरिनेछ,
४४. नगरपालिका अन्तर्गतका सबै वडाहरूमा र विद्यालयहरूमा योग केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरिनेछ,
४५. दलित असाय, विपन्न परिवारका बालबालिकाहरूको छुट्टै आवासिय विद्यालयको व्यवस्थापन गरिनेछ,
४६. सामुदायिक विद्यालयहरूमा घेरावारको व्यवस्था गरिनेछ,

४७. सामुदायिक विद्यालयहरू मध्ये उत्कृष्ट विद्यालय तथा प्र.अ./शिक्षक/कर्मचारी वि.व्य.स.लाई प्रोत्साहित गरिनेछ,
४८. सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूबाट रोष्टर बनाई शैक्षिक कार्यहरू गरिनेछ,
४९. नगर स्तरीय नमूना विद्यालय कार्यक्रम लगायत सामुदायिक विद्यालयहरूमा Digital Literacy कार्यक्रम र विद्यालय खानेपानी, शौचालय तथा स्वच्छ अभियान कार्यक्रम लगायत बाल मनोपरामर्स र किशोरी संजाल सम्बन्धी कार्यक्रम गरिनेछ,
५०. नगरपालिका भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा रिक्त रहेका दरबन्दी पद पूर्ती गरी प्रभावकारी तरवले अध्ययन अध्यापन गराउनको लागि स्वमं सेवक शिक्षक भर्ना कार्य गरिनेछ, साथै विद्यालयको शैक्षिक स्तर मापन गर्ने पद्धतीको अवलम्बन गरिनेछ र उत्कृष्ट विद्यालयका वि.व्य.स.अध्यक्ष र प्र.अ.लाई समान स्वरूप पुरस्कृत गरिनेछ,
५१. एस.ई.ई. परीक्षा दिई बसेका विद्यार्थीहरूलाई प्रविधि मूलक शिक्षा अध्ययन गर्नको लागि निःशुल्क प्रवेश परीक्षाको साथै कम्प्यूटर तालिमको व्यवस्था मिलाईने छ,
५२. शिक्षक, विद्यार्थी तथा अभिभावकका लागि मागमा आधारित क्षमता विकास तालिम तथा कार्यशाला सञ्चालन गरिनेछ,
५३. आधारभूत तह तथा मा.वि.तहको नतिजा एवम् विद्यालयको कार्यसम्पादन मूल्यांकनका आधारमा उत्कृष्ट विद्यालय, प्रधानाध्यापक, शिक्षक र विद्यार्थी छनोट गरी पुरस्कृत गरिनेछ,
५४. सामुदायिक विद्यालयहरू विद्युत जडान हुन बाँकी विद्युत जडान गरिनेछ, साथै सामुदायिक आधारभूत विद्यालयहरूको हक ७५% र माध्यमिक विद्यालयहरूको हकमा ५०% वर्षभरि उठेको विद्युत महसुल नगरपालिकाले तिर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ,
५५. योग तथा नेचुरोप्याथी कक्षामा नगरपालिकाबाट २ जना विद्यार्थी पूर्ण निःशुल्क र वडाले १ जना विद्यार्थीको ५०% रकम बेहोर्ने गरी छात्रवृत्तिको व्यवस्था मिलाईने गरी बजेट व्यवस्थापन गरिनेछ,
५६. सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्रयास दरबन्दी नभएको विद्यालयमा नगर स्वयंसेवक शिक्षक शिक्षक व्यवस्था मिलाईनेछ, साथै नगर शिक्षण अनुदानबाट नियुक्त शिक्षक स्वतः नगर स्वयंसेवक शिक्षकको रूपमा परिणत हुने व्यवस्था मिलाईनेछ,
५७. सामुदायिक विद्यालयहरूलाई सूचना तथा सञ्चार प्रविधि मैत्री बनाईने छ, यसका लागि आवश्यक विद्यालय र शिक्षक प्रयोगका लागि ल्यापटप, डेस्कटप र प्रिन्टर उपलब्धताको व्यवस्था मिलाईनेछ,
५८. संघीय सरकारको नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिम शिक्षकहरूलाई मासिक रूपमा तलब भत्ता खुवाउने व्यवस्था मिलाईनेछ,
५९. नगरपालिकामा "बालबालिका सँग मेयर कार्यक्रम" सम्पन्न भएको छ, साथै उक्त कार्यक्रमलाई आगामी दिनमा समेत निरन्तरता दिईनेछ,
६०. सामुदायिक विद्यालयहरूको अधुरो भवन निर्माण कार्यलाई पूर्णता दिने व्यवस्था मिलाईनेछ,
६१. धनगढीमाई नगरपालिकाका सामुदायिक मा.वि. विद्यालयहरूमा नगर स्वमंसेवक शिक्षकको व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिई नगर स्वमं शिक्षकहरूलाई सुचिकृत गरिनेछ।

४.४.२. स्वास्थ्य

१. स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै सबै नागरवासीमा समान पहुँच पुऱ्याउने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. सबै स्वास्थ्य चौकीहरूमा निःशुल्क औषधीको व्यवस्था गरिएकोमा यसको मात्रालाई क्रमशः बढाउँदै लगिनेछ र आर्युवेद केन्द्र स्थापना गरिनेछ,

३. नगरपालिकाले लिएको *No More Home Delivery* नीतिलाई निरन्तरता दिई *Institution Delivery* लाई शतप्रतिशतमा पुर्याईनेछ,
४. मानसिक रोगको लागि *Referral Center* को विकास गरिनेछ,
५. *No More Home Delivery* कार्यक्रम अन्तर्गतका नगरबासी गर्भवती आमाहरूलाई प्रोटोकल अनुसार आठ पटक गर्भवती जाँच गर्ने आमालाई प्रोत्साहन तथा यतायता खर्च प्रति गर्भवति जाँच गराए वापत रु.१००/- दरले उपलब्ध गराईनेछ,
६. महिलाहरूमा हुने पाठेघरको मुखको क्यान्सर जाँच गर्नको लागि (*VIA*) को सेवा उपलब्ध गराईनेछ,
७. धनगढीमाई नगरपालिकामा रहेको नयनपुर अस्पताललाई थप व्यवस्थित गरिनेछ,
८. "स्वस्थ बनौं, स्वस्थ समाजको निर्माण गरौं" भन्ने नारालाई साकार बनाउन योग केन्द्र स्थापना तथा सरसफाई सम्बन्धी क्रियाकलाप लाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ,
९. नयनपुर अस्पतालमा २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा निःशुल्क संचालन भैरहेकोमा यसलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ,
१०. स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई नेपाल सरकारको घोषणा अनुसार सबै नगरवासीमा पुऱ्याउन सचेतना वा जागरणका कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ,
११. नगरपालिकामा प्रसुती सेवालालाई व्यवस्थित गर्न सुत्केरी नगरवासीहरूलाई वर्थिङ्ग सेन्टर तथा अस्पताल सम्म पुऱ्याउन निःशुल्क एम्बुलेन्सको व्यवस्थापन गरिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ,
१२. "हाम्रो व्यवहार स्वस्थ परिवार" भन्ने नारालाई सफल पार्न सबै वडाहरूमा आधारभूत स्थास्थ्य सेवा केन्द्रलाई क्रमिक रूपमा संचालनमा ल्याईनेछ,
१३. शहिद परिवार, घाइते तथा अपाङ्गता भएका र विपन्न परिवारलाई विशेष सहूलियत सहितको स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था मिलाईनेछ,
१४. नेपाल रेडक्रस सोसाईटी संगको समन्वयमा नगर क्षेत्रमा ब्लड बैंक स्थापना गर्न पहल गरिनेछ,
१५. महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य जाँचका लागि स्वास्थ्य शिबिर (*Health Camp*) सञ्चालन गरिनेछ,
१६. स्वास्थ्य कर्मीहरूको क्षमता विकासका तालिम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
१७. स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक पूर्वाधार सुधार गर्दै प्रविधि मैत्री बनाउदै लगिनेछ,
१८. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका (*Female Community Health Volunteer, FCHV*) हरूलाई प्रोत्साहनको लागि कार्यक्षमतामा आधारित प्रोत्साहन प्रणालीको व्यवस्था गरिनेछ,
१९. नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउँदै आएको ४ किसिमको कडा रोगीहरूको औषधी उपचार सहयोग मासिक रु.५,०००/- सहयोग उपलब्ध गराउने नीतिलाई निरन्तरता दिईने अपुग रकम नगरपालिकाले व्यवस्थापन गरिनेछ,
२०. नगरपालिकाकोमा रहेको प्राकृतिक अस्पताल भवनको निर्माण कार्यलाई आगामी आर्थिक वर्ष भित्र पूर्णता दिई संचालन गरिनेछ र मधेश प्रदेशको प्राकृतिक अस्पतालको रूपमा विकास गर्नका साथै प्रदेश संग साझेदारी गरिनेछ,
२१. नगर क्षेत्र भित्र संचालनमा रहेका निजी अस्पताल तथा क्लिनिकहरूको नियमन तथा अनुगमन प्रभावकारी बनाउन निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ, साथै समुदायिक स्तरमा सञ्चालित अस्पतालहरूलाई नगरपालिकाबाट अनुगमन गरी आवश्यकता तथा औचित्यको अध्ययन गरी आवश्यक सहयोग गरिनेछ,
२२. नगरपालिकामा सञ्चालित बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम (*Multi Sectoral Nutrition Plan, MSNP*) लाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ,
२३. नियमित खोप तथा गाँउघर क्लिनिक थप व्यवस्थित गरी सञ्चालन गरिनेछ,

२४. जेष्ठ नागरिकहरूलाई आर्थिक रूपमा २ पटक स्वास्थ्य जाँच तथा आवश्यक औषधी र पोषण तत्व वितरण गरिनेछ,
२५. नगर भित्रका आँखा सँग सम्बन्धित बिरामीहरूको लागि आँखा उपचार तथा सल्यक्रिया शिविर सञ्चालन सर्जिकल सहितलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२६. सुत्केरीहरूलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न वितरण तथा स्वा.शिक्षा तथा पूर्ण परिक्षण गरिनेछ। साथै, धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.९ नयनपुर अस्पतालमा आँखा उपचार केन्द्र स्थापना गर्न पहल गरिनेछ,
२७. नेपाल सरकारको बहुक्षेत्रीय पोषण योजना तेस्रो कार्यान्वयनको लागि लक्षित वर्ग पहिचान गरी पोषण विशेष तथा पोषण सम्बेदनशिल कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ,
२८. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को व्यवस्था तथा नेपाल सरकारको बहुक्षेत्रीय पोषण योजना तेस्रो लक्ष्य, उदेश्य, कार्यान्वयन गर्दै मानव जिवन चत्रमा पोषणको अवस्था सुधारको लागि पोषण विशेष तथा पोषण सम्बेदनशिल सेवाको उपलब्धता, गुणस्तर सुधार तथा समता मुलक पहुँच र उपभोगको सुनिश्चितता गर्न लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन गरी पोषण मैत्री स्थानीय पर्वर्द्धन गरिनेछ,
२९. पोषण मैत्री स्थानीय शासन अभिलेखन आगामी पाँच वर्षी भित्र नगरपालिकालाई पोषण मैत्री स्थानीय तह घोषणा गर्ने गरी लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
३०. सुत्केरी तथा गर्भवती आमाहरूलाई पोषणयुक्त खाद्यान्न वितरण तथा स्वास्थ्य शिक्षा र पूर्ण परिक्षण गरिनेछ,
३१. क्षयरोग मुक्त नगरपालिका घोषणा गर्नको लागि वडा देखि नगर सम्म विभिन्न कार्यक्रमको आयोजना गर्नको लागि संघ र प्रदेश सँग समन्वय गरिनेछ,
३२. वडा कार्यालयसँगको समन्वयमा आमा समुहको बैठकलाई थप प्रभावकारी र व्यवस्थापन गरिनेछ,
३३. धनगढीमाई नगरपालिकाको नगर बासीलाई सर्पदंश उपचारको लागि चोहर्वा सर्पदंश उपचार केन्द्र सँग सम्झौता गरी निःशुल्क सर्पदंशक उपचारको व्यवस्था गरिनेछ,
३४. नयनपुर अस्पतालमा छुट सहितको स-शुल्क Pharmacy सञ्चालन गरिनेछ।

४.४.३. खानेपानी तथा सरसफाई

१. नगरपालिकाबाट सञ्चालन गरिने खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रमलाई प्रदेशबाट सञ्चालित "मुख्यमन्त्री स्वच्छता अभियान" सँग आबद्ध गरिनेछ,
२. नगरपालिकाको १० वर्षीय खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता योजना (WASH-Plan) अनुसार सबै सरोकारवालाहरू र विकास साझेदार संस्थाहरूलाई योजनाको लक्ष्य पूरा गर्न एकद्वार प्रणालीबाट कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
३. दिगो विकास र नेपाल सरकारको विकास लक्ष्यलाई पूरा गर्नका लागि खानेपानी सुविधामा पहुँच नभएका नागरिकहरूको पहिचान गरी खानेपानी सुविधा निर्माण गर्ने, पानी श्रोत सुरक्षा (Water Body Protection) योजना लागू गर्ने नीति लिइनेछ,
४. संस्थागत सरसफाइ (विद्यालय/बालविकास केन्द्र र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा) खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (साबुन पानीले हात धुने र महिनावारी सरसफाइ) सुविधा सुनिश्चित गर्दै लगिनेछ,
५. समुदाय स्तरमा सरसफाइ र स्वच्छता अभियान सञ्चालन गर्न यसलाई सामाजिक रूपान्तरणको महाअभियानसँग आबद्ध गरिनेछ,
६. शुद्ध तथा गुणस्तरीय खानेपानी सुविधालाई मौलिक हकको रूपमा सुनिश्चित गरिनेछ,
७. शुद्ध खानेपानीका लागि Arsenic & Choliform जाँच गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,

८. खानेपानी सुविधाको सुधार भएको वडा नं.१३ र १४ मा पानीको बैकल्पिक स्रोतको रूपमा ईनार तथा पानीको मुहानहरूको संरक्षणका लागि विशेष पहल गरिनेछ,
९. नगरपालिकामा संचालनमा रहेको सबैका लागि खानेपानी तथा सरसफाईमा निरन्तरता दिई यसलाई सामाजिक रूपान्तरणको महाअभियान संग आवद्ध गरिनेछ,
१०. हाल निर्माण भएका सार्वजनिक शौचालयहरूलाई व्यवस्थित गर्दै बजार चोकहरूमा थप सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण गरिनेछ,
११. "पूर्ण सरसफाईको अवलम्बन, स्वस्थ जीवनको अभियान" भन्ने नाराका साथ पूर्ण सरसफाईका लागि व्यवहार परिवर्तनको कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
१२. वडा नं.१ देखि १४ सम्मको निर्माणाधिन खानेपानी योजनाहरू आगामी आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गर्नका लागि सम्बन्धित निकाय संग समन्वय गरिनेछ,
१३. नगर क्षेत्रलाई प्लाष्टिक मुक्त बनाउनका लागि प्लाष्टिक झोलाको प्रयोगलाई निषेध गर्दै लगिनेछ,
१४. युनिसेफ संगको साझेदारीमा खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिन नगरपालिकाबाट पनि लागत सहभागिताको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरिने छ।
१५. खानेपानी गुणस्तर सुनिश्चित गर्न पालिकामा खानेपानी गुणस्तर जाँच गर्ने :प्लधीबद स्थापना गरिने छ।
१६. आधारभूत खानेपानी सुविधा भएका वस्तीहरूमा सुरक्षित खानेपानी समुदाय घोषणा गरिदै लगिने छ।
१७. संघ-संस्था विद्यालय तथा समुदायहरू मार्फत समुदायको सहभागितामा सरसफाई अभियान सञ्चालन गरी व्यवस्थित अनुगमनको आधारमा खुला दिसामुक्त अवस्थालाई कायम राख्न सफा समुदाय घोषणा गरिदै लगिनेछ।
१८. खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता नीति तथा कार्यक्रमको व्यवस्थित कार्यान्वयनको लागि १० वर्षीय खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजनालाई मुख्य आधार लिइने छ।

४.४.४. यूवा, खेलकुद तथा मनोरञ्जन

१. नगरपालिकामा खेलकुदको सर्वांगीण विकासका लागि धनगढीमाई नगरपालिका स्तरीय नगर खेलकुद विकास समिति गठन गरिएकोमा खेलकुद क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि यस समितिलाई सक्रिय बनाईनेछ,
२. नगरपालिकाको वडा नं १२ मा रंगशाला निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन भैरकेकोले आगामी आर्थिक वर्ष भित्र रंगशाला निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ। यसको लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
३. वडा नं.९ मा निर्माण भैरहेको निर्मल लामा स्मृति कर्भड हललाई थप व्यवस्थित गरिनेछ,
४. सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई खेलकुद प्रति आकर्षण गर्न विद्यालयहरूलाई खेलकुद सामग्री दिने तथा खेल मैदानको स्तरोन्नती गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
५. नगरपालिकाको १४ वटै वडामा खेलकुद लगायत बहुउद्देश्यीय युवा क्लब गठन गरिनेछ। ती युवा क्लबहरूलाई निश्चित अनुदान रकम उपलब्ध गराई सामाजिक विकासका अरु क्षेत्रमा आम युवाका सहभागिता सहितको कार्यक्रम परिचालनमा प्रोत्साहन गरिनेछ,
६. नगरपालिका भित्रका सबै विद्यालयहरूलाई खेलकुद सामग्री वितरण एवं खेल प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालनको व्यवस्था क्रमशः मिलाईनेछ,
७. नगर भित्र खेलकुदको प्रवर्द्धन गरी युवाहरूलाई नैतिकवान बनाउनका लागि वार्षिक रूपमा नगर स्तरीय "मेयर कप" संचालन गरिनेछ,
८. वडा स्तरमा छनौट भएका खेलाडीहरूलाई राष्ट्रिय स्तरको खेलाडीको रूपमा बिकास गरिनेछ,

९. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगितामा पदक विजेता नगर भित्रका खेलाडीलाई विशेष सम्मान तथा नगद पुरस्कार सहित जीविकाका लागि बैकल्पिक व्यवस्थाको पहल गरिनेछ,
१०. नगरमा खेलकुद, नृत्य र योग शिक्षकको नियुक्ती गरी प्रत्येक स्कूलमा सो-सम्बन्धी कक्षा सञ्चालन गरिनेछ।

४.५. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

१. विपन्न, महिला तथा पछाडी पारिएका वर्ग तथा समुदायको क्षमता अभिवृद्धि गरि सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नका लागि सामाजिक रुपान्तरणको महाअभियान संचालन गरिनेछ,
२. विकासका अवसरहरुबाट पछाडि परेका नगर भित्रका भौगोलिक क्षेत्रहरुको पहिचान गरि विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ,
३. मधेशी, मुस्लीम तथा पिछडा वर्ग एवम् अल्पसंख्यक समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्द्धन गर्दै सम्बन्धित वर्गको भाषा, कला, साहित्य, धर्मलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
४. यौनिक तथा लैंगिक रुपमा अल्पसंख्यक समुदायको हक हित संरक्षणको लागि विशेष व्यवस्था गरिनेछ,
५. लैङ्गिक हिंसा राहत कोषमा रकम विनियोजित गरिनेछ साथै हिंसा पिडित व्यक्तिलाई आय आर्जन, जिविकोपार्जन र औषधी उपचारको लागि रकम उपलब्ध गराईनेछ,
६. विपन्न खस आर्य समुदायलाई मूलप्रवाहमा ल्याउनको निमित्त विशेष व्यवस्था गरिनेछ।

४.५.१. महिला

१. महिलाको मौलिक हक अधिकार एवं सशक्तीकरणको लागि विकासका लागि सचेतनामूलक एवं सीप वृद्धि कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ,
२. महिला हिंसा, लैङ्गिक विभेद, बालश्रम, बालविवाह, अनमेल विवाह दहेज प्रथा जस्ता सामाजिक समस्याहरुलाई न्यूनीकरण गर्ने कार्यमा प्रत्येक वडालाई जिम्मेवार बनाउन सबै वडा कार्यालयमा यस सम्बन्धी अलगगै डेस्क बनाइनेछ,
३. नगरपालिकाले एकल महिलाहरुको संरक्षण र सुरक्षा गर्ने नीति अवलम्बन गर्नेछ। जसका लागि नगरपालिकाकाले एकल महिला कोष खडा गरी आत्मनिर्भर तथा स्वरोजगारमूलक कार्यक्रम संचालनका लागि कार्यक्रमको प्रकृति र प्रभावकारिता हेरी अनुदान दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
४. गाउँस्तरमा महिला सहकारी तथा समूहहरु स्थापना गरी महिलाहरुको आय-आर्जनमा वृद्धि हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
५. सरोकारवालाहरुलाई किशोर किशोरी मैत्री स्वस्थ सेवाको महत्वको बारेमा अभिमुखीकरण गरिनेछ,
६. बृहत पोषण लक्षित कार्यक्रमको स्वास्थ्यकर्मी तथा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई तालिम सञ्चालन गरिनेछ,
७. महिलाको क्षमता अभिवृद्धिका लागि सिपमूलक, चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
८. लैङ्गिक हिंसा रहित नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्न लैङ्गिक हिंसा राहत कोषको व्यवस्था गरिनेछ।

४.५.२. बालबालिका

१. बालश्रम, बालशोषण, बालविवाह र बालहिंसा न्यूनीकरण गर्न यस सम्बन्धी कानूनहरुलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ,
२. बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास, बाल सहभागिता र बालबालिकाको लागि गरिने निर्णय प्रकृत्यामा अर्थपूर्ण सहभागिता गराउनका लागि नगरबाट विशेष पहल गरिनेछ,

३. बाल विवाह निरुत्साहित पूर्ण विवाह अघि अभिभावक वा संरक्षकले अनिवार्य रूपमा वडा कार्यालयबाट जन्म मिति प्रमाणित गर्नु पर्ने व्यवस्था लागू गरिनेछ,
४. नगरपालिकालाई बालमैत्री नगर बनाई जेष्ठ पुस्ता र भावि पुस्तासँग ज्ञान साटासाट कार्यक्रम लागु गरिनेछ,
५. नगरलाई बालमैत्री नगरको रूपमा घोषणा गर्नको लागि कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. बालमैत्री विद्यालय र बालमैत्री शिक्षण सिकाई पद्धतिको विकासको लागि सम्बन्धित विद्यालयहरूलाई सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
७. बाल क्लब र बाल सञ्चालनहरू मार्फत बालबालिकाको चेतना अभिवृद्धि गरिनेछ,
८. "बालबालिका भोलिका कर्णधार मात्र नभएर आजका साझेदार हुन्" भन्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
९. विद्यालयमा भर्ना भएका छात्राहरूको विद्यालय छाड्ने दर (School Drop Out Rate) लाई न्यूनीकरण गर्न वडा मार्फत चेतना तथा सशक्तिरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
१०. बालक्लब गठन र सञ्चालनका लागि कार्यविधि बनाई वडा कार्यालय मार्फत बालक्लब गठन र सञ्चालन गरिनेछ,
११. नगरका विभिन्न स्थानमा स्थानीय नागरिक र सार्वजनिक नीजि साझेदारीमा बाल उद्यान निर्माण गरिनेछ। यस प्रकारका बाल उद्यान निर्माणमा नीजि तथा सामुदायिक विद्यालयको सहकार्यलाई प्राथमिकता दिईनेछ,
१२. प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र (Early Child Development Centre) हरूको स्तरोन्नति गरिनेछ।

४.५.३. जेष्ठ नागरिक

१. सबै वडाहरूमा बैंक मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. ८० वर्ष उमेर नाघेका जेष्ठ नागरिक र पूर्ण/अति अशक्त अपांगहरूलाई घरदैलोमा भत्ता पुर्याउने व्यवस्था गरिनेछ,
३. जेष्ठ नागरिकको अभिलेख संकलन र परिचय-पत्र वितरण कार्यलाई सरल सहज र व्यवस्थित बनाउन वडा मार्फत परिचय-पत्र वितरण गरिनेछ,
४. सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीहरूको अभिलेखलाई Online Entry गरि सकिएकोमा सो कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
५. जेष्ठ नागरिक हरूको समय व्यवस्थापन र मनोरञ्जनका लागि दिवा सेवा केन्द्रको स्थापना गरिनेछ,
६. जेष्ठ नागरिक दिवसका दिन नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका जेष्ठ नागरिकहरूलाई सम्मान गरि जेष्ठ नागरिक आशिर्वाद महासभाको आयोजना गरिनेछ,
७. कस्तिमा वर्षमा २ पटक घर दैलोमै गई जेष्ठ नागरिकहरूको स्वास्थ्य जाँच गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ,
८. नगरपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहमा जेष्ठ नागरिकहरूलाई स-सम्मान पहिलो प्राथमिकता दिईने छ,
९. जेष्ठ नागरिकहरूलाई तिर्थस्थल अवलोकन भ्रमण गराउनेछ।

४.५.४. दलित विकास तथा सशक्तीकरण कार्यक्रम:

१. मधेश प्रदेश सरकारको दलित सशक्तीकरण ऐन, २०७६ अनुसार पालिकामा गठित "स्थानीय जातीय विभेद तथा छुवाछूत अनुगमन समिति"लाई व्यवस्थापन तथा परिचालन गरी समाजमा रहेको कुप्रथा (जातीय छुवाछूत, बालविवाह, महिला हिंसा, दहेज प्रथा) विरुद्ध जनचेतनामूलक अभियान संचालन, जातीय विभेद विरुद्ध मौजुदा कानुननी तथा नीतिगत व्यवस्थाको विषयमा समुदाय स्तरीय जागरण अभियान संचालन ।

२. पालिकामा प्रतिनिधित्व गरिरहेका दलित सदस्यको क्षमता विश्लेषण गरी उनीहरूको जिम्मेवारी, भूमिका र काम कर्तव्य अधिकारका साथै कानूनी र नीतिगत व्यवस्था बारे आवश्यकताका आधारमा क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
३. दलित समुदायको परम्परागत सीपलाई आधुनिकीकरण गर्दै उद्योगको रूपमा बिकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
४. जातिय छुवाछूत एवं भेदभाव विरुद्धको कानूनलाई कडाईका साथ लागू गरि सामाजिक रुपान्तरणको महा अभियानमा यसलाई आवद्ध गरिनेछ,
५. विपन्न दलितबस्ती पहिचान गरी नमूनाबस्ती विकास कार्यक्रम क्रमश कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. जातिय बिभेद र उत्पीडनका विरुद्ध समानता, बन्धुत्व र मानवता कायम गर्न सहभावमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
७. दलित तथा सिमान्तकृत समुदायको सशक्तीकरण र क्षमता विकासमा विशेष जोड दिईनेछ,
८. नगरक्षेत्र भित्र छुवाछूत, जातीय भेदभावलाई उन्मूलन गर्ने गरी विशेष कार्यक्रमहरू तय गरी लागू गरिनेछ,
९. सबै दलित बस्तीहरूमा सडक, खानेपानी र बिद्युतीय सेवा अनिवार्य रूपमा प्रवाह गरिनेछ,
१०. नीजि विद्यालयहरूमा अध्ययनरत दलित विद्यार्थीलाई २५ प्रतिशत विद्यार्थीहरूलाई निःशुल्क अध्ययन गराउनु पर्ने व्यवस्था गरिनेछ,
११. विपन्न दलित असाह्य परिवारलाई सुरक्षित घर आवास योजनाको कार्यक्रमलाई अगाडी बढाइनेछ।

४.५.५. आदिवासी जनजाती

१. सदियों देखि नगर क्षेत्र भित्र बसोबास गरि आएका आदिवासी जनजातिहरूको भाषा संस्कृति र भेषभूषा संरक्षणका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
२. आदिवासी जनजातिको परम्परा देखि चलि आएको ज्ञान, शिप, भेषभूषा, भाषालिपि, कला, संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि जातिय संग्रहालय स्थापना गर्न पहल गरिनेछ,
३. ILO Convention 169 र जलवायु परिवर्तन सन्धिमा उल्लेख भएका जनजातिहरूको हक अधिकारको सुनिश्चिततामा ध्यान दिईनेछ,
४. प्रत्येक वर्ष विश्व आदिवासी तथा जनजाति दिवसलाई उत्सवको रूपमा मनाईनेछ।

४.५.६. अशक्त/अपांगता

१. नगरपालिकामा निर्माण हुने सम्पूर्ण भौतिक पूर्वाधारहरूलाई अपाङ्गता मैत्री बनाउने नीति लिइनेछ,
२. नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा अपाङ्गता भएका नागरिकहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ,
३. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको क्षमता विकासका लागि कार्यक्रम बनाइ लागू गरिनेछ,
४. नगरभित्र अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको लगत तयार गरी परिचय-पत्र वितरण गरिनेछ,
५. पूर्ण अपाङ्गता भएका नागरिकहरूलाई निजले पाउने सामाजिक सुरक्षा भत्ता जनप्रतिनिधिद्वारा बैंक मार्फत निजहरूकै घरमा पुऱ्याईने व्यवस्था मिलाईनेछ,
६. अपाङ्गता भएका नागरिकहरूलाई नगरपालिकाले जुनसुकै प्रकारका सिफारिस गर्दा वा व्यवसाय दर्ता वा नवीकरण गर्दा लाग्ने राजश्वमा ५० प्रतिशत छुट दिने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
७. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको लागि आवश्यकता अनुसार सहायक सामग्री (Assistive Devices) को व्यवस्था गरिनेछ,
८. अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरूको अधिकार सुनिश्चिताकोलागी घुम्ति शिविर लगायतका सचेतना मुलक कार्यक्रमलाई जोड दिइनेछ,

९. आपाङ्गता भएको धनगढीमाई समिति गठन गरी सामुदायिक पूनर्स्थापना कार्यक्रम (Community Based Rehabilitation Program) मा आवद्ध गरिनेछ।

४.६. संस्कृति सम्पदा तथा पर्यटन प्रवर्द्धन

१. “पर्यटन पूर्वाधारको विकास, धनगढीमाई समृद्धिको आधार” भन्ने मूल नाराका साथ पर्यटन प्रवर्द्धन र विकास गर्न पर्यटन गुरु योजना (Tourism Master Plan) तयार गरिनेछ,
२. नगरपालिका भित्रका सम्भाव्य पर्यटनस्थलको पहिचान गरि पूर्वाधार विकासमा जोड दिईनेछ,
३. स्थानीय भाषा कला संस्कृतिको अध्ययन-अनुसन्धान, संरक्षण र विकासमा जोड दिईनेछ,
४. नगर भित्र रहेका प्राचिन मठ मन्दिर गुठी तथा ताल तलैयाहरूको जिर्णोद्धार, स्तरोन्नति र संरक्षण गरिनेछ,
५. मैथिली साहित्यका महाकवी विद्यापतिका साहित्यिक कृतिलाई खोज गरी विद्यापति अध्ययन-अनुसन्धान केन्द्र स्थापना गरिनेछ,
६. नगर भित्र रहेका लेखक, कलाकार, साहित्यकार, चित्रकार, कालीगढ, आर्टिष्ट तथा स्तम्भकार आदिको राय सुझावको आधारमा कला साहित्य र संस्कृतिको प्रवर्द्धनको कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने कामको थालनी गरिनेछ,
७. नगरका विभिन्न स्थानमा स्थानीय परम्परा तथा जातीय पहिचान झल्किने स्तम्भ निर्माण गरिनेछ,
८. पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, पाटीपौवा र गुठीहरूको संरक्षण र व्यवस्थापनको लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकार संग सहकार्य गरिनेछ,
९. नगरपालिकाको वडा नं.१४ को राईरानीमा स्थापित मदन भण्डारी स्मृति पार्कलाई ऐतिहासिक पर्यटकीय स्थलको रूपमा विकास एवं प्रवर्द्धन गरिनेछ,
१०. वडा नं.१३ को दुरवीन डाँडा भ्यूटावर र ग्रीनरी पार्क निर्माण गरी मनोरम दृष्यावलोकनको सुविधाको व्यवस्था गरिनेछ,
११. वडा नं.३,५,९,१० र ११ मा रहेको राजदेवी मंदिर, देवीटोकी, दुर्गा मन्दिर लगायत विभिन्न मठ/मन्दिर, गुम्बा, मस्जिदको जिर्णोद्धार/नव निर्माण गरी पर्यटकीय महत्वको बनाईनेछ,
१२. ईतिहास कला संस्कृतिको अभिलेख गरिनेछ,
१३. प्राकृतिक सम्पदाले भरिएको र सजिएको वडा नं.१२, १३ र १४ को भु-भागहरूको पहिचान गरी संरक्षण, सम्बर्द्ध र पर्यटन क्षेत्रको रूपमा पर्वद्धन गरिनेछ,
१४. नगर भित्रका कृषि उत्पादन धार्मिक क्षेत्रको पहिचान झल्किने गरी वर्षको एक पटक धनगढीमाई महोत्सवको आयोजना गरिनेछ,
१५. धनगढीमाई नगरपालिकाको नामाकरण धनगढीमाई थानको नाउँबाट भएको थानलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.७. गैर-सरकारी संघ-संस्था

१. संघ-संस्थाहरूको गठन, दर्ता, नवीकरण र सञ्चालन गर्ने गराउने कार्य निरन्तरता दिईनेछ,
२. नगरपालिका भित्र आफ्नो योजना कार्यक्रम संचालन गर्न/गराउन चाहने गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरूले नगरपालिकाबाट अनिवार्य अनुमति लिनुपर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ,
३. नगरपालिकाले तोकेको प्रथमिकता क्षेत्रमा काम गर्न चाहने संघ-संस्थालाई मात्र अनुमति प्रदान गरिनेछ,
४. नगर क्षेत्रमा संचालन गरिने विभिन्न प्रकारका तालिम, सचेतनामूलक कार्यक्रम, विशेष अभियानहरू संचालनका लागि स्थानीय गैर-सरकारी संस्थाहरूलाई प्राथमिकता दिईनेछ,

५. नगरपालिकाका सबै वडाहरूमा टोल विकास संस्था गठन गरी शुरुमा केहि प्रशासनिक अनुदान प्रदान गरिनेछ। आगामी वर्षदेखि वडा स्तरका योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालनमा यीनलाई प्राथमिकता दिईनेछ,
६. कर सचेतना, वतावणीय सरसफाई तथा विभिन्न किशिमका सचेतामूलक कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि स्थानीय गैर-सरकारी संघ-संस्थाहरू संग सहकार्य गरिनेछ,
७. विभिन्न सरकारी तथा गैर-सरकारी संघ-संस्थाको साझेदारीमा रोजगारमूलक तालिम, शिक्षा र प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ,
८. आगामी आ.ब.२०८१।८२ मा पनि गैर सरकारी संस्थाहरू संग लागत साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। सो को लागि पालिकाबाट गर्ने खर्चको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरिनेछ,
९. गैर-सरकारी संघ, संस्थाहरू कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा अनिवार्य रूपमा नगरपालिका कार्यालयबाट सहमती लिनु पर्नेछ।

४.८. पञ्जीकरण तथा सामाजिक सुरक्षा

१. हाल १४ वटा वडाहरूमा *Online System* बाट संचालन भैरहेको व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणालीलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. सामाजिक सुरक्षा प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (*MIS*) मा *Update* गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
३. जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपांग आदिले प्राप्त गर्ने सामाजिक सुरक्षाको दायरालाई फराकिलो बनाउनका लागि प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ,
४. जेष्ठ नागरिक तथा परिचय-पत्र वितरण कार्यलाई सरल, सहज र व्यवस्थित र इन्ड्रटमुक्त बनाउन वडाबाटै परिचय-पत्र वितरणको ब्यवास्था गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिने,
५. पुराना व्यक्तिगत घटनाका दर्ता किताब *Digitize* भई सकेको, व्यक्तिगत घटना पूर्ण रूपमा *Online System* माफत दर्ता भईरहेको छ। सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण पूर्ण रूपमा बैकिङ्ग प्रणाली माफत (*EFT*) विधिबाट भुक्तानी दिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ। सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्तामा नागरिकको सहज पहुँच पुर्याउन तथा शत प्रतिशत घटना दर्ता सुनिश्चित गर्न सूचना, सञ्चार तथा पहुँच अभियान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ,
६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण वडागत रूपमा नगरपालिकाको वेबसाईटमा राखिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
७. यस नगरपालिकामा कार्यरत रहेका एम.आई.एस.अपरेटर दुई जना र एक जना फिल्ड सहायकहरूको पारिश्रमिक श्रोत साझेदारी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ,
८. आ.ब.२०८१।०८२ मा समाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण नवीकरण (*Biometric Verification*) पद्दतीबाट नविकरण गरि परिचय-पत्र जारी गरिनुको साथै सो को विवरण यस कार्यालयको वेबसाईट र *Face Book Page* माफत प्रकाशित गरिनेछ,
९. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको लागि राष्ट्रिय परिचय पत्र नं. अनिवार्य गर्ने कार्यक्रम लागु गरिनेछ,
१०. संघीय सरकारको प्रावधान बमोजिम स्थानीय तह समन्वय समिति, नगरपालिका गुनासो सुनुवाई समिति र वडा कार्यालयको गुनासो सुनुवाई समिति गठन गरी गुनासो व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी तुल्याउनको समिति गठन गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,

११. व्यक्तिगत घटनाद्वारा सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धी संचार अभियान, सचेतना मूलक सामाग्रीहरूको उत्पादन गरि कार्यक्रमहरू विद्यालयस्तर, गाँउटोलस्तरमा सञ्चालन गरी जनचेतना मूलक कार्यक्रमको संचालन गरिनेछ,

१२. "मुख्यमन्त्री बेटी पढाउ, बेटी बचाउ कार्यक्रम" अन्तर्गत आ.ब.२०८१।८२ मा यस नगरपालिकाको वडा नं.१ देखि १४ सम्मको छोरीहरूको मुद्ती बचत खाता खोल्न, अनलाईन फारम भर्न आवश्यक कागजातहरू सहितको सूचना १४ वटै वडामा सूचना पर्ती राखिनेछ।

४.९. पूर्वाधार विकास

४.९.१. सडक तथा भौतिक निर्माण

१. नगरस्तरीय सडक गुरुयोजना (Municipal Transport Master Plan-MTMP) कार्यान्वयन गर्न वडा तथा नगरस्तरीय योजना छनौटमा प्राथमिकता दिईनेछ,
२. नगरका विभिन्न वडाहरूमा प्रारम्भ गरिएको सडक बिस्तार एवं स्तरोन्नती कार्यलाई निरन्तरता दिई आगामी वर्षभित्र सबै वडाका मुख्य सडकहरूलाई कालोपत्रे तथा पक्की ढलान गरी धुलो र हिलो मुक्त (Dust & Mud Free) बनाईनेछ,
३. सडक अधिकार क्षेत्र (Right of Way) मिच्ने, सार्वजनिक स्थानमा घर टहरा बनाउने कार्यलाई पूर्ण रुपमा निरुत्साहित गरिनेछ,
४. कार्यालय देखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्म पुग्ने सडकहरूलाई नियमित रुपमा बाह्रै महिना (All Weather) संचालन हुने ब्यवस्था गरिनेछ,
५. आगामी बर्ष भित्र सबै टोल र बस्तीमा सडक सञ्जाल पुर्‍याई सकिने छ,
६. बजार क्षेत्रमा सडक बिस्तार र कालो पत्रे गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ,
७. नगर क्षेत्रभित्रका सरकारी, सार्वजनिक जग्गाहरूको संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि निर्माण गरिएको सार्वजनिक जग्गा संरक्षण समितिलाई सक्रिय बनाईनेछ,
८. नगर भित्रका सबै क्षेत्रमा बिद्युत लाईन बिस्तार गरि बिद्युत सुविधा उपलब्ध गराईनेछ,
९. नगरपालिकाबाट निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधार मर्मत सम्हारका लागि स्थापना गरिएको मर्मत सम्हार कोषमा पर्याप्त रकम विनियोजन गरिनेछ,
१०. नगरपालिकाको धनगढी देखि पतारी सडक खण्डको विस्तृत परियोजना प्रस्ताव (DPR) तयार गरी प्रारम्भ भईसकेकोले नाला तथा सडक निर्माणको लागि प्रदेश सरकार सँग अनुरोध गरिनेछ,
११. नगरपालिकाको जिरोमाईल देखि सरें अम्बास हुँदै जाने सडकलाई उदयपुर जिल्लाको मदन भण्डारी मार्ग सँग जोडने कार्यको लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ,
१२. संघीय सरकारसँग समन्वय गरी झोलुङ्गे पुल निर्माण कार्यको निरन्तरता दिईनेछ,
१३. साविक व्यपारीक बाटोको रुपमा रहेको लहान नगरपालिका जोडिने धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.८ देखि चैनपुर-नयनपुर पूर्व पश्चिमबाटोलाई प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी वैकल्पिक व्यपारीक रुपमा सञ्चालन गर्न प्रदेश सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ,
१४. भारतीय सिमानादेखी सुखिपुर नगरपालिका हुँदै धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.५-वडा नं.९ हुँदै वडा नं.१३ जोडिने उत्तर दक्षिण साविक कृषि सडकलाई प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी कृषि सडकको रुपमा निर्माण गरिनेछ।

४.९.२. भवन तथा शहरी विकास

१. नगरपालिका गठन हुनु पूर्व निर्माण भएका लोड बोरिङ्ग ढलान तथा काडी पाटन र ईटालाई सिमेन्ट मसाला माटो जोडाई गरी बनेका जस्ता छाना भएका घरहरूको अभिलेखीकरणका लागि सूचना प्रकाशन

- गरि थप मौका प्रदान गरिनेछ। साथै २०७२ साल भन्दा पहिला बनेका घरहरूको अभिलेखीकरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
२. नगरपालिकाबाट अनुमति नलिई भवन निर्माण गर्ने घरधनीलाई नगरपालिकाले कार्यालयका तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण सिफारिस तथा सुविधामा रोक लगाई प्रचलित कानून बमोजिम सजाय समेत गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ,
  ३. घर भवन निर्माण गर्दा शहरी विकास तथा भवन निर्माण आचार-संहिता, २०७२ लाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ,
  ४. नगरपालिका क्षेत्रलाई भूकम्प जस्ता दैवी प्रकोपको क्षति न्यूनीकरण गर्न भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण तालिम आवश्यकताका आधारमा संचालन गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ। साथै भूकम्प प्रतिरोधी तालिम लिएका निर्माण व्यवसायी संगको सम्झौता सहित घरनक्सा पासका लागि आवेदन दिने अनिवार्य व्यवस्था गरिनेछ। प्रत्येक वर्ष त्यस्ता व्यवसायीले तोकेको शूलक तिरी सो प्रमाण-पत्र नवीकरण गर्नुपर्नेछ,
  ५. घर निर्माणका लागि घर नक्सा अनुमति दिँदा पूर्व-पश्चिम लोकमार्गसंग जोडिएका जग्गाको हकमा सरकारले तोकेको सडक अधिकारक्षेत्र (Right of Way) भित्र पर्ने १०२ फिट पछि थप ३ फिट छाडेर भवन निर्माण गर्ने गरी मात्र भवन निर्माण अनुमति दिने नीति लाई निरन्तरता दिईनेछ,
  ६. पूर्वपश्चिम लोकमार्ग र सडक अतिक्रमणलाई अन्त्य गर्ने नीति कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। नगर क्षेत्रका सडक पेटीमा निर्माण सामग्री राख्ने र छाडा चौपाया छाड्ने व्यक्तिहरूलाई कानूनी कारबाहीको दायरामा ल्याउने नीति अबलम्बन गरिनेछ। छाडा चौपाया नियन्त्रण गर्न काञ्जिहाउस निर्माण कार्यको थालनी गरिनेछ,
  ७. नगरपालिका क्षेत्रमा संचालन हुने आयोजना र सो आयोजना संचालन गर्ने उपभोक्ता समिति/निर्माण व्यवसायीको सम्पूर्ण विवरण खुल्ने गरी आयोजना स्थलमै परियोजना सूचना पाटी (Project Information Board) राख्ने नीतिलाई अझ प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गरिनेछ,
  ८. एलानी पर्ती गुठ्टी लगायत सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गाहरूको संरक्षणमा विशेष पहल गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ,
  ९. धनगढीमाई नगरपालिकाको केन्द्र स्थित आफ्नै स्वमित्वमा रहेको जग्गामा मुख्य प्रशासकीय भवन (Main Administrative Building) भएको हुँदा उक्त भवनमा लिफ्टको बजेट छुट्याई जडान गरिनेछ,
  १०. नगरपालिकाको मुख्य ब्यापारिक क्षेत्रका घरहरूलाई मेट्रिक प्रणालीबाट Numbering गरि व्यवस्थित गरिनेछ,
  ११. नगरपालिका भित्रको बसोबासलाई व्यवस्थित र एकैनासको (Uniform Pattern) को बनाउन निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गरिनेछ।
  १२. धनगढीमाई नगरपालिका वडा नं.१० धनगढी बजार स्थित निर्माणधिन रहेको दुर्गा मन्दिर निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।
  १३. पूर्वाधार विकास शाखालाई आवश्यक पर्ने उपकरण खरिद गरी आधुनीकरण गर्नको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ।

४.९.३. भूमि व्यवस्थापन तथा वस्ती विकास

१. आगामी आर्थिक वर्षमा समग्र नगरपालिकाको वडागत सिमाना सहितको Topographical Map तयारी तथा प्रकाशन गरिनेछ,
२. भू-उपयोग गुरु योजना अध्यावधीक गरी नगरपालिका भित्रका जग्गाहरूको बर्गीकरण मार्फत आवास क्षेत्र, सार्वजनिक क्षेत्र, खुला एवम् हरियाली क्षेत्र, वन, कृषि एवम् सुरक्षित क्षेत्रको पहिचान गरी एकिकृत नगर

- विकास योजनाले निर्दिष्ट गरिएको बमोजिमका वस्ती विकास एवं व्यवस्थित नगर निर्माण गर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ,
३. नगरपालिकाको एकिकृत नगर विकास गुरुयोजना बमोजिम संघीय र प्रदेश सरकारसंगको सहकार्य र समन्वयमा व्यवस्थित *Smart City* को निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ,
  ४. वैज्ञानिक भूमि व्यवस्थापन र भू-उपयोगको नीति क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
  ५. नगरपालिका भित्रका विपन्न दलित वर्गहरूको सामूहिक आवाशको लागि पूर्वाधार निर्माण गर्नको लागि संघ र प्रदेश सँग समन्वय गरिनेछ,
  ६. भूमि माथि जोताहा किसानहरूको स्वामित्वलाई सुनिश्चित गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारको नीति बमोजिमको कार्यक्रम लागू गरिनेछ,
  ७. सबै गरीब, भूमि हिन, दलित वस्तीहरूमा सामुदायिक भवन (दलान) निर्माण कार्य प्राथमिकतामा राखिनेछ,
  ८. जग्गा प्लटिङ्ग गर्ने प्रक्रियालाई व्यवस्थित बनाईने छ। नगरपालिकाबाट जग्गा प्लटिङ्ग योजना स्वीकृत नगराई जग्गा प्लटिङ्ग गर्न दिइने छैन। नगरपालिकाबाट स्वीकृत जग्गा प्लटिङ्ग योजनाको आधारमा मात्र कित्ता काट गरी नक्सा पासका लागि सम्बन्धित कार्यालयमा सिफारिस गरिनेछ,
  ९. नगर भित्र रहेका सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी पर्ति जग्गाको एकिकृत लगत तयार गरिनेछ। सो का लागि गठित समितिलाई सक्रिय बनाईनेछ,
  १०. नगर भित्रका ऐलानी पर्ति जग्गाको कब्जा गर्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी यस्ता जग्गामा सामूहिक खेती प्रोत्साहन गरिनेछ,
  ११. भूमि हिन सुकुम्बासीहरूको व्यवस्थित बसोबासका लागि दलित, लोपोन्मुख एवं सीमान्तकृत समुदायमा "जनता आवास कार्यक्रम" विस्तार गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ,
  १२. नगरक्षेत्र भित्रको ऐलानी पर्ति जग्गा क्षेत्रफलको नाप गरी त्यस्ता जग्गाको उपयोग र संरक्षणका लागि भूउपयोग योजना (*Land Use Planning*) तयार गरिनेछ,
  १३. वडा नं. १४ को जग्गाको अभिलेख उदयपुर जिल्लाबाट सिरहा जिल्लामा ल्याउन भूमि व्यवस्था, सहकारी र गरिबी निवारण मन्त्रालय सँग समन्वय गरी ठोस पहल गरिनेछ,
  १४. भूमि हिन र अव्यवस्थित जग्गालाई भूमि ऐन अन्तर्गत व्यवस्थित गर्न कार्य प्रारम्भ गरिनेछ,
  १५. संघीय र प्रदेश कानून बमोजिम स्थानीय तहमा सुकुम्बासीको पहिचान र अभिलेखन गरी वास्तविक सुकुम्बासीको जीविकोपार्जन र बसोबास व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ।
  १६. राष्ट्रिय भूमि आयोगको कार्यक्रम अनुसार यस नगरपालिका भित्रको भूमिहीन दलित भूमिहिन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूको जग्गा नाँप-जाँच कार्य यही आ.ब. भित्र सम्पन्न गरिनेछ,
  १७. भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासीहरूको जग्गा नापजाँचका लागि कर्मचारी व्यवस्थापन, लालपुर्जा, वितरण, *DGPS, GIS Point*, अभिमूखीकरण, सहजीकरण लगायतका शिर्षकमा बजेट विनियोजन गर्नु पर्नेछ,
  १८. भूमि सम्बन्धी समस्या समाधान गर्ने कार्यलाई यसै आ.ब.मा सम्पन्न गर्नको लागि राष्ट्रिय भूमि आयोगबाट खटिएका कर्मचारीहरू अपुग हुने भएमा नगरपालिकाबाट पनि आवश्यक पर्ने थप कर्मचारी करारमा लिई कार्य अघि बढाउने छ,
  १९. भू-उपयोग योजना तथा जग्गा वर्गीकरणको काम सम्पन्न भएकोमा व्यवसायिक रूपमा कारोवार प्रयोजनको निम्ती गरिने जग्गा प्लटिङ्गको कार्यलाई अनिवार्य रूपमा नगरपालिकासँग अनुमति लिई मात्र जग्गा प्लटिङ्ग गर्ने प्रावधान लागू गरिनेछ।

४.९.४. उर्जा तथा विद्युतीकरण

१. नगर भित्रका सार्वजनिक स्थान र सडक एवं बजार, गाउँ टोलहरूमा सडक वत्ती जडान कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
२. विद्युतीकरण हुन बाँकी रहेका बस्तीहरूमा विद्युतीकरण गर्दै लगिनेछ। काठका पोललाई क्रमशः विस्थापित गरी फलाम र सिमेन्टका पोल प्रयोग गर्ने नीति लिइनेछ। मुख्य बजार क्षेत्रमा सौर्य उर्जा (Solar Power) का सडक वत्ति राख्ने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ,
३. नगरपालिकाको सबै बस्तीमा विद्युतको विस्तार गरिने कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ,
४. सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरणको अवधारणालाई अवलम्बन गर्दै कृषिलाई व्यवसायीकरण र निर्यातमुखी बनाउन कृषि विद्युतीकरणलाई हरेक किसानको खेत खलियानमा पहुँच हुने गरी क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ,
५. नगरका सम्पूर्ण बस्तीहरूमा विद्युत सेवा पुर्याई अन्धकार मुक्त नगर घोषणा गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
६. नगर क्षेत्रमा भएका विद्युत पोलहरूलाई नम्बरीङ्ग गर्ने कार्यको थालनी गरिने छ। साथै नगरक्षेत्र भित्र विद्युत पोलमा केवल लाईन, नेट, ल्याण्ड लाईनलाई करको दायरा भित्र ल्याइने छ।

४.९.५. सूचना, सञ्चार तथा प्रविधि

१. प्रत्येक वडाहरूको कम्तीमा १/१ वटा स्थानमा Free Wifi Zone को व्यवस्था गरिनेछ,
२. नगर क्षेत्रभित्र इन्टरनेट सेवा, टेलिसेन्टर, केबुल तथा तारविहीन टेलिभिजन प्रसारणको अनुमति, नवीकरण र नियमन कार्यलाई व्यवस्थित गरिनेछ,
३. एक सय वाट (100 Watt) सम्मको एफ. एम. रेडियो सञ्चालन अनुमति, नवीकरण र नियमन कार्यलाई कानून बनाई व्यवस्थापन गरिनेछ,
४. आफ्नो क्षेत्रभित्र पत्रपत्रिकाको प्रकाशन अनुमति, अभिलेख तथा नियमन गरिनेछ,
५. सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा सर्वसाधारण जनताको सहज र सरल पहुँच तथा सूचना प्रविधिको विकास र विस्तार सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. प्रत्येक वडामा पहुँच पुग्ने गरी छापा माध्यम तथा विद्युतीय माध्यमका सञ्चार सेवा र सञ्चार गृहको स्थापना, स्तरोन्नती तथा विकासको लागि पहल गरिनेछ,
७. नगरपालिकाबाट हुने र भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिकीकरण गर्न पत्रकार महासंघ सँग समन्वय गरी चौमासिक रूपमा संचारका माध्यमहरूबाट आम नागरिकलाई जानकारी गराइने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
८. नागरिकको सूचनाको हकलाई प्रत्याभूत गर्न विभिन्न किसिमका प्रवर्द्धनात्मक क्रियाकलापहरू संचालन गरिनेछ,
९. नगर कै दुर्गम क्षेत्रको रूपमा रहेको वडा नं.१४ मा अप्टिकल फाईबर विस्तार कार्य सम्पन्न भएको हुँदा शीघ्र ईन्टरनेट सेवा सुचारु गरिनेछ,
१०. धनगढीमाई नगरपालिकाको आफ्नै App बनिसकेको हुँदा नगरपालिकाले संचालन गर्ने विविध गतिविधिहरू नियमित रूपमा सार्वजनिक गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ,
११. नगरपालिकाको सूचना तथा समाचार सम्प्रेषण गर्ने संचार माध्यमलाई प्रोत्साहन गर्न नगरपालिका स्थापना दिवसको दिन उत्कृष्ट संचार माध्यमलाई पुरस्कृत गरिनेछ,
१२. नगरवासीहरूको घरधुरी तहको अवस्था (Household Status) लाई पेशा र आयको आधारमा वर्गीकरण गरी डाटावेस तयार गरिनेछ,
१३. सूचना प्रविधि Online VERSP-MIS सम्बन्धी तालिमहरू संचालन गरिनेछ,

१४. सेवाग्राहीलाई अवाञ्छित कृषी क्लाप गर्नबाट जोगाउन नगर कार्यपालिकाको सुरक्षा गेटको व्यवस्था गरिनेछ,
१५. नगर कार्यपालिका भवनलाई सुरक्षित राख्न लामो समय सम्मको भिडियो फुटेज भण्डारण गरी चौबिसै घण्टा निगरानीमा राखिनेछ,
१६. नागरिकको सूचनाको हकमा पहुँच पुऱ्याउन नगर कार्यपालिका कार्यालयको प्रत्येक तल्लामा स्मार्ट सूचनापाटीको व्यवस्था गरिनेछ,
१७. नगरपालिकाका काम कारवाहीलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जिम्मेवार बनाउन सार्वजनिक सुनवाई, सार्वजनिक परीक्षण लगायतका कार्यहरू गरिनेछ,
१८. इन्टरनेटको व्यवस्था गरी सम्पूर्ण वडालाई नगर कार्यपालिकाबाट नियमन गरिनेछ,
१९. समाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीहरूलाई Biometric भेरिफिकेशन गरी अध्यावधीक गरिने छ,
२०. सेवाग्राहीलाई सेवामा सहजता पुऱ्याउन नगर कार्यपालिकाको कार्यालयमा एउटा स्मार्ट हेल्प डेस्कको व्यवस्था गरिनेछ जसमा सेवाग्राहीले स्वयं इन्टरनेट प्रयोग गरी आफुलाई आवश्यक सूचना लिने व्यवस्था मिलाइनेछ,
२१. नगर कार्यपालिकाको कार्यालय तथा नगरपालिका अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूलाई विद्युतीय सुशासन तथा सूचना प्रविधि सम्बन्धी अभिमुखीकरण एवम् तालिमको व्यवस्था गरिनेछ,
२२. सेवाग्राहीको सहजताको लागि टोकन प्रणालीको व्यवस्थापन गरिनेछ,
२३. ईलाका प्रहरी कार्यालय, धनगढीको क्षेत्रभित्र पर्ने निम चौक, कसहा चौक, जिरोमाईल चौक र धनगढी बजारमा सवारी दुर्घटना छानविन गर्न समेत सहज हुने गरी सि.सि.टि.भि.जडान कार्य गरिनेछ।

४.९.६. योजना छनौट तथा कार्यान्वयन

१. पहिलो नगरसभा देखि छैठौँ नगरसभा सम्म घोषित नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको मध्यावधि मूल्याङ्कन गरी नगरको विकासका लागि आगामी दिनमा अवलम्बन गर्नु पर्ने रणनीति तय गरिनेछ,
२. योजना छनौटमा तल देखि माथि जाने (Bottom Up Approach) नीति अनुसार टोल-वस्तिहरूबाट योजना छनौट गरिने कार्यलाई अझ प्रभावकारी बनाईनेछ,
३. योजना छनौट तथा प्राथमिकीकरण गर्दा दीगो विकासको अवधारणाको अतिरिक्त राष्ट्रिय विकास नीति, गरिबी निवारण, वातावरणीय अनुकूलनता तथा स्रोत साधन उपलब्धताका आधारमा नगरवासीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजनालाई प्राथमिकता दिईनेछ,
४. योजना चक्रको प्रत्येक चरणमा सरोकारवाला तथा हितग्राही समूहलाई सहभागी गराईनेछ,
५. साना प्रकृतिका योजनाहरू उपभोक्ता समिति मार्फत र जटिल प्रकृतिका योजनाहरू ठेक्का विधिबाट कार्यान्वयन गरिनेछ,
६. उत्कृष्ट कार्य सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समितिलाई सम्मान तथा प्रोत्साहनको नीति लिइनेछ,
७. नगरपालिका क्षेत्रभित्र ठूला, मझौला र साना भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने कम्पनी वा फर्मले नगरपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्ने व्यवस्था लागु गरिनेछ,
८. प्रदेश तथा संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त योजनाहरू छनौटमा नगरपालिकाको अनिवार्य सहभागिता हुनु पर्ने व्यवस्थाका लागि सम्बन्धित सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
९. नगरसभाबाट बजेट पारित भए पश्चात सबै शाखाहरूले १ महिना भित्र वार्षिक कार्ययोजना बनाई पेश गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिनेछ,

१०. आगामी आर्थिक वर्षको पहिलो चौमासिक भित्र उपभोक्ता समिति तथा टेन्डर प्रक्रियाबाट सम्पन्न हुने योजनाहरूको सम्झौता तथा टेन्डर प्रक्रिया पूरा गरी कार्यान्वयनमा लगिनेछ,
११. पूर्वाधारका सबै योजना/कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन गर्दा स्वीकृत रकमको १ प्रतिशतले हुन आउने रकम शिक्षा विकासको लागि *Basket Fund* स्थापना गरी जम्मा गरिनेछ,
१२. योजना सम्झौता भए पश्चात उपभोक्ता समितिबाट सम्झौता रकमको १० प्रतिशत अग्रिम रूपमा जम्मा गरे पश्चात मात्र योजना कार्यान्वयनको कार्यदिश दिईने व्यवस्था लागू गरिनेछ,
१३. योजनाहरूको छनौट तथा कार्यान्वयनको लागि ५० प्रतिशत वा सो भन्दा माथि जनसहभागिता सुनिश्चित भएका योजनाहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिईनेछ,
१४. उपभोक्ता समितिको कार्य क्षमता, कार्यकुशलता अभिवृद्धि गर्न अभिमूखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
१५. विभिन्न समयमा नगरपालिकाका योजनाहरूको ठेक्का स्वीकार गरी काम सम्पन्न नगर्ने र बक्यौता नबुझाउने ठेकेदारहरूको नामावली संकलन गरी कालो सूची (*Black List*) मा राखिनेछ। ठेक्का पट्टाहरूको बक्यौता असुल उपर गर्न कानून बमोजिमको कारवाही प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ,
१६. योजना कार्यान्वयनको वार्षिक तथा चौमासिक प्रगति समिक्षा गोष्ठीहरू आयोजना गरी छलफल तथा पृष्ठपोषण पद्धतिलाई नियमित र सबल तुल्याईनेछ।

४.९.७. सिँचाई

१. नगरपालिका क्षेत्रको सिँचाई प्रणाली व्यवस्थित एवं प्रभावकारी बनाईनेछ,
२. नगरपालिका भित्रका सबै कृषियोग्य भूमिमा सिँचाईको सुनिश्चिता गर्न आवश्यक कार्य गरिनेछ,
३. सिँचाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्धारण गरी सिँचाई गुरुयोजनाको निर्माण, कार्यान्वयन र स्तरोन्नतिको लागि कार्य अगाडि बढाइनेछ,
४. स्थानीय साना, सतह तथा भूमिगत सिँचाई प्रणालीको सञ्चालन निर्माण, सुधार, मर्मत सम्भार तथा सेवा शूलकको निर्धारण र सङ्कलन व्यवस्थापन गरिनेछ,
५. नदी खोला बाढी एवं जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण सम्बन्धमा स्थानीय जनताको लागत तथा श्रम सहभागितामा कार्य अगाडि बढाइनेछ,
६. सामूहिक र सहकारी खेतिका लागि मापदण्डको आधारमा सिँचाईको व्यवस्था गरिनेछ।

४.१०. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

४.१०.१. वन तथा वातावरण

१. जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै वैज्ञानिक वन व्यवस्थापनलाई उच्च प्राथमिकता दिईनेछ,
२. नगरपालिका भित्र रहेका निजि, सामुदायिक तथा सरकारी वन क्षेत्रभित्र हुने चोरी शिकारी रोक्यौता बन्धनको संरक्षण गरिनेछ।
३. वन डढेलो, वन अतिक्रमण र काठ चोरीलाई नियन्त्रण गर्ने नीतिलाई कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता ल्याईनेछ,
४. वनजंगलमा हुने चरिचरन कार्यलाई निरुत्साहित गर्ने नीति ल्याईनेछ,
५. बाढी पहिरोबाट जोगाउन भू-संरक्षण, तटबन्ध व्यवस्थापन, वृक्षारोपण र जैविक विविधतालाई संरक्षण गर्दै वनलाई डढेलोबाट जोगाउन डढेलो नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ,
६. सामुदायिक वन उपभोक्त समूहहरूलाई नियमन र सहजीकरण गर्दै वन संरक्षण र विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
७. सार्वजनिक तथा वन क्षेत्र भित्रका खाली जमिनमा वृक्षारोपण गर्दै लगिनेछ,
८. वातावरण संरक्षण सम्बन्धमा विद्यालय स्तर सम्म सचेतना मूलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,

९. नगरपालिका सर्वेक्षणमा समेट्ने गरी जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी स्थानीय अनुकूलन कार्य योजना LAPA तर्जुमा गरी प्रथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ,
१०. वन, जङ्गल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून, मापदण्ड, योजना, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ,
११. सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कवुलियती वनको संरक्षण, सम्बर्द्धन, उपयोग र नियमन गरिनेछ,
१२. नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा र सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा पखेरा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
१३. नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, रोपण र प्रवर्द्धन कार्यक्रममा सरोकारवाला निकायको समन्वय र सहयोगमा उचित व्यवस्थापन गरिनेछ,
१४. आय आर्जनमा आधारित जडीबुटीको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ,
१५. स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण र जलाधार तथा वन्यजन्तुको संरक्षण व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ,
१६. वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरण र न्यून कार्वनमुखी तथा वातावरणमैत्री विकास अवलम्बन गरिनेछ।

४.१०.२. विपद् व्यवस्थापन

१. नगर क्षेत्रमा हुने विपद्, महामारी साथै संकटलाई व्यवस्थापन गर्न नगर स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भई सकेको सन्दर्भमा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सक्रिय र साधन स्रोत सम्पन्न बनाईनेछ,
२. प्रकोपकजन्य जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न विपद् पूर्व तयारी योजना वा स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरिनेछ,
३. विकासका योजना तयार गर्दा विपद् न्यूनीकरणका पक्षमा विशेष ध्यान दिईनेछ,
४. नगरपालिकाको एउटा विपद् व्यवस्थापन कोष खडा गरी आवश्यक रकम विनियोजन गरिनेछ,
५. विपद् पिडितलाई तत्काल राहत तथा उद्धार कार्यका लागि प्रत्येक वडामा आकस्मिक खोज तथा उद्धार टोली निर्माण गरिनेछ। उक्त जनशक्तिलाई विपद् उद्धार सम्बन्धी तालिम दिईनेछ,
६. विपद् प्रतिकार्य योजनाका लागि नेपाल रेडक्रस सोसाइटी नेपाल प्रहरी, सशत्रु प्रहरी बल नेपाल समेतको सहकार्यमा विपद् प्रतिकार्य टिमहरूको निर्माण गरिनेछ,
७. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई समुदायको क्षमता विकास सम्बन्धी क्रियाकलापका लागि अन्य सरकारी, गैर-सरकारी संघ-संस्थासंग सहकार्य गरिनेछ,
८. विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वयको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ,
९. सम्भावित विपद्बाट समुदायलाई जोगाउन पूर्व अनुमान सूचना प्रणाली (Early Warning System) का लागि प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ,
१०. प्राकृतिक प्रकोप एवं विपद् संग जुध्न सक्ने खानेपानी र सरसफाइ संरचना निर्माणका साथै विपद् पूर्व तयारीका लागि आवश्यक क्षमता विकास गरिनेछ।

४.१०.३. फोहोर मैला तथा ढल व्यवस्थापन

१. सरोकारवाला निकायको सहयोगमा Land Fill Site सम्बन्धी थप अध्ययन गराई फोहोर व्यवस्थापनको दीगो प्रबन्ध मिलाईनेछ। सो का लागि छिमेकी नगरपालिकासंग पनि समन्वय गरिनेछ,

२. जथाभावि फोहर फाल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी नगरक्षेत्रको सबै स्थानमा सरसफाई अभियान संचालन गरिनेछ। फोहर व्यवस्थापनमा असहयोग गर्नेलाई कानूनी कारवाहीको लागि आवश्यक प्रकृया अवलम्बन गरिनेछ,
३. नगरमा व्यवस्थित ढल निकासका लागि योजना तर्जुमा गर्न आवश्यक अध्ययन गराउन पहल गरिनेछ,
४. वातावरण प्रदुषण हुन नदिन नगरपालिका भित्र मापदण्ड विपरितका प्लाष्टिकको विक्रि वितरण, प्रयोगमा रोक लगाउने नीति लिईनेछ,
५. बाटो घाटो तथा सार्वजनिक स्थानमा पशु चौपायाहरु बाधेको वा छाडेने कार्यलाई निरुत्साहित र दण्डित गरिनेछ। विभिन्न संघ-संस्थाहरुसँग सरसफाई व्यवस्थापनमा सहकार्य गरिनेछ,
६. बजारलाई सुन्दर र सफा राख्न बजार क्षेत्रभित्रको ढल निकासको कार्यलाई व्यवस्थित रूपले संचालन गरिनेछ। यसका लागि सार्वजनिक निजी साझेदारीको नीति अवलम्बन गरिनेछ,
७. कुहिएर जाने र नजाने फोहर छुट्टयाई फोहोरबाट मोहर बनाउने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ,
८. फोहोर मैला व्यवस्थापनका लागि वडा स्तरीय खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता समन्वय समिति, स्थानीय युवा क्लब, टोल विकास समिति तथा बस्तीस्तरका समूह वा समितिहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ,
९. घरबाट निस्कने फोहोर आफै व्यवस्थापन गरि फोहोरको मात्रा घटाउनका लागि प्रत्येक घरका गृहणीहरुलाई फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिनेछ,
१०. फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यलाई थप व्यवस्थित प्रभावकारी र दिगो बनाउनका लागि यसलाई सामाजिक रुपान्तरणको महा अभियान संग आवद्ध गरिनेछ।

४.११. सार्वजनिक खरिद तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन

१. नगरपालिकाको लागि सार्वजनिक खरिद प्रक्रियालाई मितव्ययी र पारदर्शी बनाउनका लागि आपूर्तिकर्ता संग आवश्यक सामग्रीहरुको आर्थिक वर्षको सुरुमै दर भाउ लिई सोहि दरमा वर्ष भरि सामान आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाईनेछ,
२. सामग्री खरिद गर्दा सम्भव भए सम्म स्वदेशी तथा स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिईनेछ,
३. नगरपालिकाबाट हुने बिकास निर्माण तथा सामग्री खरिद सम्बन्धमा प्रकाशित गरिने सम्पूर्ण टेण्डरहरुलाई विद्युतिय प्रणाली (E-Bidding) मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ,
४. नगरपालिका तथा विषयगत कार्यालयहरुबाट खरिद गरिएका खप्ने जिन्सी सामानहरुमा अनिवार्य रुपमा खाता पाना नम्बर लेख्न लगाईनेछ,
५. नगरपालिकाभित्रको सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसाय, पूर्वाधार, उद्योग, खानी तथा खनीज, वनको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.१२ अन्तर निकाय सम्बन्ध

१. संघ तथा प्रदेश तहमा संविधान तथा कानून बमोजिमको सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वको लागि प्राथमिकताका साथ व्यवस्था मिलाईनेछ,
२. जिल्ला समन्वय समिति, अन्य सरकारी निकाय र वडा तहसँगको सम्पर्क, समन्वय, पत्राचार, सभा, समारोह, शिष्टाचार लगायतका विषयमा व्यवस्थित कार्यविधि अपनाईनेछ।

४.१३ बैठक व्यवस्थापन

१. नगर सभा र नगर कार्यपालिकाले निर्माण गरेको कानूनको परिधि भित्र रहेर हरेक सभाको बैठक व्यवस्थापन व्यवस्थित रूपमा गरिनेछ,
२. कार्यपालिकाको निर्णयहरूको विद्युतीय माध्यमबाट अभिलेखीकरण तथा प्रकाशन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ,
३. बैठकको मूल्य, मान्यता तथा वरियता समेतलाई मध्य नजर गर्दै बैठकलाई अनुशासित र मर्यादित तवरबाट संचालन गरिनेछ।

४.१४ बजार अनुगमन, गुणस्तर, नापतौल, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण

१. उपभोक्ताको हित संरक्षणका लागि उपप्रमुखको संयोजकत्वमा एक समिति बनाई नियमित रूपमा बजार अनुगमन गरिनेछ,
२. नगर क्षेत्रका मुख्य हाट तथा बजारहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि बजार केन्द्रित पूर्वाधार शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिनेछ,
३. उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण र सोको व्यवस्थित कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ,
४. कालाबजारीलाई पूर्णरूपमा नियन्त्रण र निरुत्साहित गरिनेछ,
५. स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन गरिनेछ,
६. खानेपानी, खाद्य पदार्थको गुणस्तर नियन्त्रण, स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन सहजीकरण र स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाङ्कन गरिनेछ,
७. नगरपालिका भित्र संचालनमा रहेका ब्यापार व्यवसायलाई दर्ता गरि अभिलेख कायम गर्नका लागि ब्यापार समितिहरू संग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ,
८. उपभोग्य वस्तुहरूको बिक्री बितरण कार्यको लागि नियमित अनुगमन गरिनेछ। अखाद्य तथा म्याद नाघेका खाद्यवस्तुको बिक्री बितरण कार्य बन्द गरिनेछ।

४.१५ आन्तरिक लेखापरीक्षण

१. नगरकार्यपालिकामा आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखाको स्थापना भईसकेकोले सो मार्फत आन्तरिक लेखापरीक्षणको कार्य अगाडि बढाईनेछ,
२. साविक गा.वि.स. तथा नगरपालिकाको लेखापरीक्षणबाट देखिएका बेरुजुको लगत विवरण तयार गरी बेरुजु असुल उपर गरिनेछ,
३. लेखापालन तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी क्षमता विकास तथा तालीमको व्यवस्था गरिनेछ,
४. आर्थिक सुशासनका लागि आगामी आर्थिक वर्ष देखि पूर्व लेखापरीक्षणको अभ्यास गरिनेछ,
५. कर्मचारीहरूले विभिन्न कार्यका लागि लिएको पेशकी समयमै फछ्यौट गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।

४.१६ विदा, उत्सव, उर्दी, जात्रा, पर्व, उपाधि, विभूषण

१. स्थानीय चाडपर्व, सार्वजनिक विदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आदिको स्थानीय आवश्यकता अनुरूप उचित व्यवस्थापन गरिनेछ,
२. उपाधि तथा विभूषण सम्बन्धी सिफारिश, अभिलेख व्यवस्थित रूपमा राखिनेछ। वितरण कार्यलाई पारदर्शी बनाइनेछ,
३. स्थानीय चाडपर्वहरूमा आवश्यकता हेरी विदा दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

४.१७. कानून तथा न्याय

४.१७.१ नगर प्रहरी

१. "नगर प्रहरी हाम्रो प्रहरी" भन्ने भावनालाई नगरवासी बीच स्थापित गर्न शान्ति, सुव्यवस्था, विकास निर्माण, विपद्मा राहत तथा उद्धार, सरसफाई तथा सेवा प्रवाहलाई सहज बनाउन नगर प्रहरीको प्रभावकारी परिचालन गरिनेछ।
२. प्राकृतिक विपद्को प्रारम्भिक खोज तथा उद्धारका लागि मौजुदा अवस्थामा रहेको नगर प्रहरीलाई परिचालनको लागि स्रोत साधन र प्रविधियुक्त बनाई तयारी अवस्थामा राखिनेछ,
३. नगर प्रहरी बिनियमावली स्वीकृत भैसकेकोले सोहि बमोजिम नगर प्रहरी सेवालार्ई व्यवस्थित गरिनेछ,
४. नगरपालिका लार्ई आवश्यकता भएको जुन सुकै समयमा पनि सेवा दिदै आइरहेको छ, सो कार्य लार्ई आगामी दिनमा समेत थप सु-व्यवस्थित तर्बले सेवा प्रवाह गरी आम नगरवासीको समस्याहरुलार्ई सम्बोधन गरिनेछ।

४.१७.२. न्याय, कानून तथा मानव अधिकार प्रवर्द्धन

१. न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक तालिम तथा अन्य कार्यक्रम संचालन गरिनेछ,
२. असहाय र अन्यायमा परेकाहरुलार्ई निःशुल्क कानूनी परामर्शका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ,
३. विवाद समाधान र मेलमिलापका लागि केन्द्र र सबै वडाहरुमा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना गरिनेछ र सञ्चालनमा रहेका मेलमिलाप केन्द्रहरुलार्ई थप व्यवस्थित गरी क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ,
४. अति विपन्न, एकल महिला तथा महिला हिंसा सम्बन्धी न्यायिक समितिमा दिने उजुरीमा निवेदन दस्तुर निःशुल्क गर्ने नीति लिईनेछ।

४.१७.३. विधायन

१. कार्यपालिका तथा सभामा पेश गर्नुपर्ने विभिन्न ऐन, नियम, निर्देशिका एवं कार्यविधि लगायतका कानूनको मस्यौदा तयारी गर्दा सरोकारवाला संग राय सुझव तथा सल्लाहा लिई मस्यौदा तयारी गरिनेछ,
२. नीति, कानूनको प्रमाणिक प्रतिको संरक्षण, प्रकाशन र अभिलेखनलार्ई व्यवस्थित गरिनेछ।

४.१८. वित्तिय क्षेत्र

४.१८.१. राजस्व परिचालन

१. करको दर भन्दा दायरा बढाउनका लागि प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ,
२. कर सम्बन्धी सचेतना जगाउनका लागि कर सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
३. कर प्रशासनलार्ई सरल, सवल र पारदर्शी बनाईने छ। सबै किसिमका आय र व्यवसायलार्ई करको दायरामा ल्याइनेछ,
४. आन्तरिक आय वृद्धि गर्नेका लागि करका नयाँ नयाँ क्षेत्रहरुको खोजी गरिनेछ,
५. आगामी आर्थिक वर्षको प्रथम चौमासिक भित्रै कर सुधार योजना तयार गरिनेछ,
६. नगरपालिका भित्र सम्पत्ती कर (PT) लागू गरिएकोमा यसलार्ई निरन्तरता दिईनेछ,
७. सार्वजनिक जग्गामा बनेका घर टहरा तथा संरचनाहरुको लगत संकलन गरि बहाल बिरौटि कर अशुल गरिनेछ,
८. नगरपालिकाको आन्तरिक आय तर्फका राजस्व बुझाउन बाँकी रहेका व्यक्ति तथा फर्महरु संग बक्यौता असुलीका लागि कानून बमोजिम कडा नीति अख्तियार गरिनेछ,
९. दैवी प्रकोप, विपदमा परेकाहरुलार्ई निःशुल्क सिफारिसको व्यवस्था गरिनेछ,

१०. नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने सिमान्तकृत/विपन्न, दलित, मुसहर, डोम लगायतका समुदायको लागि नागरिकता सिफारिस दस्तुरमा पूर्ण छुट र अन्य सिफारिसमा ५० प्रतिशत छुट दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ,
११. करदाताहरूको लागि घरबाट नै कर तिर्नेगरी सुत्र रेभिनि्यू मोड्युलमा *Tax Payer Portland* सुरुवात गरिनेछ,
१२. प्रत्येक वर्ष राष्ट्रिय कर दिवसका दिन नगरपालिकालाई सबै भन्दा बढी कर तिर्ने करदातालाई सम्मानीत गरिने छ,
१३. राजश्व चुहावट अवैध उत्खनन कार्यलाई नियन्त्रण एवम् नियुनीकरण अनुगमन तथा निरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाईनेछ,
१४. करदाताहरूलाई कर सम्बन्धी सचेतना जगाउन कर शिक्षा प्रदान गरिनेछ।

४.१८.२. वित्तीय व्यवस्थापन तथा सुशासन

१. योजना कार्यान्वयनमा वित्तीय अनुशासन कायम गर्न शून्य पेशकी नीति लागू गरिनेछ,
२. स्थानीय तहले कानून अनुसार प्राप्त गर्नुपर्ने कर, दस्तुर, सेवा शुल्कलाई समयानुकूल वैज्ञानिक व्यावहारिक, नागरिकमैत्री तथा पारदर्शी बनाई नगरको समग्र आन्तरिक आयमा वृद्धि गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ,
३. आर्थिक पारदर्शिताका लागि नगरपालिकामा भएका हरेक आर्थिक कारोबारहरूलाई वेब साइट मार्फत नियमित रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ।

४.१९. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

१. योजना अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यलाई कार्यान्वयनको अभिन्न अंगको रूपमा निरन्तर अगाडि बढाईनेछ,
२. नगरपालिकाबाट प्रदान गरिएका सेवा तथा बिकास निर्माणका कार्यहरूको निष्पक्ष अनुगमन मूल्यांकनका लागि बिज्ञ सहितको Third Party Monitoring System लागू गरिनेछ।

४.२०. विविध

१. नगरपालिकाको भू-गोल, कला-संस्कृति, ऐतिहासिक तथा अन्य सान्दर्भिक पक्ष झल्कने आफ्नै लोगो डिजाईन गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ,
२. नगरपालिकाको हाल स्थायी कर्मचारी तर्फ कायम रहेको दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीहरूबाट मात्र कार्यबोझ अनुसार कार्य सम्पादन गर्न कठिनाई भएको, समायोजन भएका कर्मचारीहरू क्रमशः हाजिर हुन आउँदै गरेको र नगरपालिकाले मागे बमोजिम लोकसेवा आयोगले पदपुर्ति गर्ने क्रम रहेकोले यस अघि स्वीकृत गरिएको अस्थायी दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई अर्को व्यवस्था नभए सम्मको लागि सेवा अवधि थप गरी निरन्तरता दिईनेछ,
३. अस्थायी दरबन्दीमा कार्यरत कर्मचारीहरूको म्याद थप गर्दा कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन, आवश्यकता र औचित्य समेतका आधारमा थप गरिनेछ। राम्रो कार्य सम्पादन नभएका कर्मचारीहरूको म्याद थप गरिने छैन।
४. नगरपालिकाका विरुद्धमा परेका विभिन्न उजुरीहरूको सम्बोधन तथा न्यायिक कार्यलाई व्यवस्थित गर्न, कानूनी परामर्शका कानूनी संस्थासँग सेवा परामर्श लिईनेछ,
५. स्थानीय तथा राष्ट्रिय दैनिक पत्रिका, रेडियो, टेलीभिजनका संवाददाता तथा पत्रकारहरूलाई नगर क्षेत्रमै रहेर काम गर्ने व्यवस्था मिलाउनका लागि सम्बन्धित निकायसंग समन्वय गरिनेछ,

६. नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा रहेका सरकारी संचार माध्यमहरूका संवाददाताहरू नगरपालिका क्षेत्रमै रहेर काम गर्ने वातावरण मिलाउन आवश्यक कदम चालिनेछ,
७. कर्मचारीहरूलाई कामको आधारमा प्रोत्साहित गरिनेछ।

नगर सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म नगरपालिकाको संगठन जनशक्ति व्यवस्थापन र स्रोत परिचालन सम्बन्धी संक्षिप्त विवरण पेश गर्न चाहन्छु।

५. संगठन, जनशक्ति व्यवस्थापन र स्रोत परिचालन

५.१ संगठन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन

नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्बाट मिति २०७४/१२/१४ मा स्वीकृत गरिएको स्थानीय तहमा सेवा प्रवाह सम्बन्धी व्यवस्था, २०७४ बमोजिम ५० हजारभन्दा कम जनसंख्या भएको नगरपालिकाको लागि स्वीकृत अस्थायी संगठन संरचना बमोजिम एवं नगरपालिकाको कार्य क्षेत्रमा भएको विस्तारको आधारमा विगतदेखि यस नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सेवा निरन्तर आवश्यक रहेकोले स्वीकृत दरबन्दीमध्ये नगरपालिकालाई आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा रिक्त प्राविधिक पदहरू कानून बमोजिम पूर्ति गर्न र सेवा करार तर्फ कार्यरत कर्मचारीहरूको म्याद थप गरी काममा लगाउन नगर कार्यपालिकाको कार्यालयलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ।

उपस्थित आदरणीय महानुभावहरू,

प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि आवश्यक क्षमता विकास, संस्थागत, नीतिगत, कार्यविधिगत सुधारका कार्यहरू गर्न सकिनेमा कार्यक्रमको कार्यान्वयनको सुनिश्चितता, पारदर्शिता र उत्तरदायित्वको थप प्रवर्द्धन हुने विश्वास लिएको छु।

नगरवासीहरूको गुणस्तरीय सेवा प्रतिको बढ्दो आकांक्षालाई पूरा गर्न हामीले आफूलाई अझ बढी उत्तरदायी, जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउदै सरोकारवालाहरू बीचको सहकार्य, समन्वय, सुझाव र सहमति अनुकूल वातावरण स्थापना गरी प्रभावकारी ढंगका साथ स्रोत-साधन परिचालन गरी नगरपालिका जनताको सबभन्दा नजिकको देखिने सरकार (Nearest Visible Government) हो भन्ने मान्यतालाई स्थापित गरेर देखाउनु पर्ने छ। यसै सन्दर्भमा आगामी आर्थिक वर्षको नीति, योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा क्षेत्रगत एवं विषयगत विशेषज्ञता रहेका विषयगत शाखा, निजी क्षेत्र तथा सहकारीहरूलाई जिम्मेवार र उत्तरदायी बनाई कार्यान्वयन कार्य योजना (Implementation Action Plan) सहित तोकिएको समयमै योजना सम्पन्न गर्न आवश्यक रहेको तथ्य तर्फ ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छु।

स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बाट निर्दिष्ट समयमा नगरपालिकाले बजेट तथा कार्यक्रम तयारी/प्रस्तुती गर्ने कार्य सार्थक तुल्याउन सहयोग पुऱ्याउनु हुने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारका विषयगत निकायका प्रमुखहरू, राजनीतिक दलका पदाधिकारीहरू, नगरसभाका सदस्यहरू सबैको मार्गदर्शन हाम्रा लागि महत्वपूर्ण रहेको व्यहोरा अनुरोध छ। साथै यस कार्यमा सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण राष्ट्र सेवक कर्मचारीहरू, गैर-सरकारी संस्था, नागरिक समाज, सञ्चारकर्मी एवं अन्य जनप्रतिनिधि र सरोकारवाला सबै निकाय तथा व्यक्तिहरू प्रति हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

सभामा प्रस्तुत नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमलाई सफल र प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न नीति तथा कार्यक्रमलाई सम्मानित सभाबाट स्वीकृत गर्न प्रस्ताव गरेको छु।

Signature
माधवेन्द्र चौधरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अन्त्यमा,

यस नीति तथा कार्यक्रमको मार्गदर्शनमा नगर सभाले स्वीकृत गर्ने वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सफल एवंम प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सम्बद्ध सबै पक्षबाट सदाझैँ निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दै वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा कार्यमा सक्रिय एवं रचनात्मक सहयोग पुर्याउने आम नगरबासीज्यूहरू, नगर सभा सदस्यज्यूहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारी मित्रहरू, विभिन्न राजनीतिक दल, संघ-संस्था तथा सरोकारवाला अन्य निकायका प्रतिनिधिज्यूहरू, पत्रकार, बुद्धिजीवी, नागरिक समाज तथा सम्बद्ध सम्पूर्ण महानुभावज्यूहरू प्रति आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु। साथै नीति तथा कार्यक्रम वाचन गरि रहेको यस क्षणमा यो गरिमामय सभामा उपस्थित सबै विशिष्ट महानुभावहरूलाई हार्दिक धन्यवाद समेत ज्ञापन गर्दछु।

धन्यवाद !!

जय धनगढीमाई नगरबासी ।

जय धनगढीमाई नगरपालिका ।।

मिति: २०८१ आषाढ १० गते सोमबार।

प्रस्तुतकर्ता:

शिव शंकर महतो

नगर प्रमुख

धनगढीमाई नगरपालिका

धनगढी, सिरहा